

Uitvoeringsstrategieplan Gebiedscommissie ILG Texel

Uitvoeringsstrategieplan Gebiedscommissie ILG Texel

Vastgesteld in de vergadering van 12 maart 2008

Inhoudsopgave

3	Voorwoord
7	Samenvatting
8	1 Inleiding
11	2 Opdracht, ambitie en werkwijze Gebiedscommissie
11	2.1 Opdracht
11	2.2 Ambitie Gebiedscommissie
12	2.3 Werkwijze
13	2.4 Voortschrijdend inzicht
13	3 Kennismaking met text
17	4 H.G. programma 2008-2013
17	4.1 Inhoud
17	4.2 Sterkbeeld 2013 per thema
18	4.2.1 Natuur
19	4.2.2 Landbouw
20	4.2.3 Landschap, cultuur en archeologie
21	4.2.4 Water
21	4.2.5 Ruimte en kern
23	4.2.6 Sociaal-economische ontwikkeling
23	4.2.7 Duurzame ontwikkeling
23	4.2.8 Diversiteit
24	4.3 Beheer
25	5 Instrumentarium
25	5.1 Programma's in uitvoering en uitvoeringsmogelijkheden
27	5.2 Goedovererving
31	5.3 Communicatie

Bijlagen

- 38 1 Toelichting streefbeeld thema Natuur 2013
- 40 2 Toelichting streefbeeld thema Landbouw 2013
- 44 3 Toelichting streefbeeld thema Landschap, cultuurhistorie en archeologie 2013
- 49 4 Toelichting streefbeeld thema Water 2013
- 57 5 Toelichting streefbeeld thema Recreatie en toerisme 2013
- 69 6 Toelichting streefbeeld thema Sociaal economische vitalisering 2013
- 82 7 Toelichting streefbeeld thema Gezamenlijke ontwikkeling 2013
- 94 8 Samenstelling I.G. gebiedscommissie, werkgroep en gebiedsbuurt
- 98 9 Relevante websites

Kaarten

- 1 Topografisch kaart (DLC)
- 2 Kaart natuur en eigendom (DLC)
- 3 Kaart grondgebruik (DLC)
- 4 Kaart talswallen en keikien (gemeente Texel)
- 5 Kaart archeologische waarden (gemeente Texel)

Voorwoord

Op Texel voldoende veerkracht behouden om te wonen, te werken en te recreëren, in evenwicht met de prachtige natuur en het landschap. Daar wil ik als onafhankelijk voorzitter van de Gebiedscommissie graag mijn schouders onder zetten. En met mij gelukkig ook de andere leden van de Commissie, want ik kan dat niet alleen. De andere leden, allen bestuurders die op persoonlijke titel gevraagd zijn om deel te nemen vanwege hun inbreng en hun kennis van natuur, landbouw, water, toerisme, cultuur en landschap.

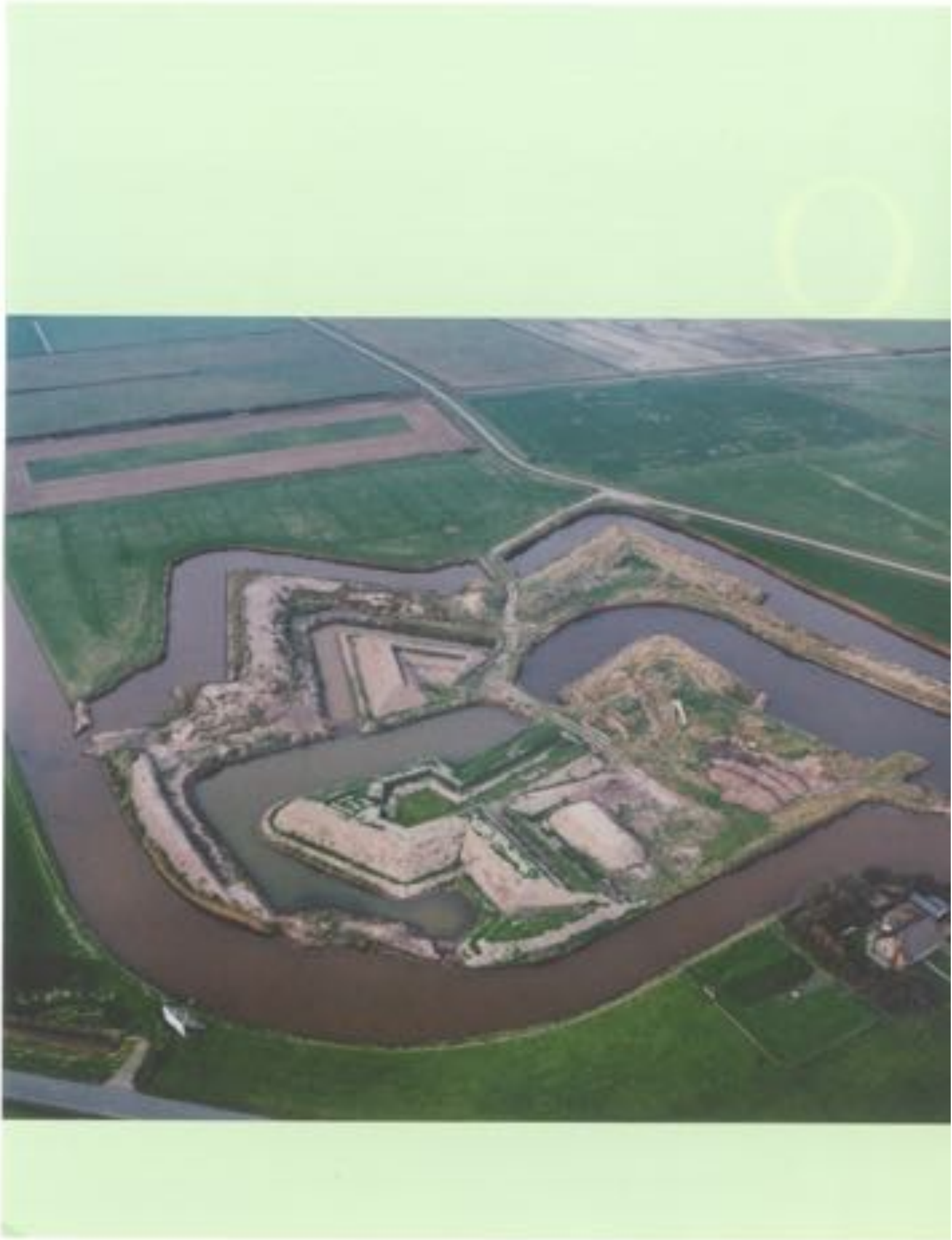
Ik hoop binnen deze nieuwe constellatie weer vaart te krijgen in de ondersteuning, ontwikkeling en uitvoering van projecten die het platteland raken. In het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) worden geldstromen van het Rijk, de provincie en Europa gebundeld. Deze kunnen worden ingezet voor een breed palet aan initiatieven die op het platteland spelen. Van het realiseren en inrichten van natuur tot ondersteuning bij het verbreden van de (landbouw) activiteiten op de boerderij.

Dit brede palet vraagt om een 'Strategie in de Uitvoering'. Deze geeft richting aan de keuzes die de Gebiedscommissie de komende periode gaat maken; waar liggen onze prioriteiten, waar moeten we als eerste menskracht op inzetten, wat willen we bereiken voor Texel.

Drempels wegnemen en kansen benutten. Het ILG is zo'n kans, maar ook het Waddenfonds en het Leaderprogramma 2007-2013 bieden kansen. Vanuit deze programma's komen geldstromen vrij die naast het ILG ingezet kunnen worden voor projecten op het eiland. Projecten die we bij voorkeur integraal en in gezamenlijkheid oppakken. Projecten die het vitale platteland van Texel in stand houden.

Mr. C.J. Geldorp-Pantsjkoek, voorzitter

Samenvatting

Ambitie en werkwijze van de ILC Gebiedscommissie Texel

In voorliggend Uitvoeringsstrategieplan (USP) spreken wij de visie uit dat de ILC-Gebiedscommissie Texel het kristallispunt is voor alle projecten die het landelijk gebied aangaan. Specifiek benoemd worden de ILC-thema's en de thema's doelthema's: sociaal-economische vitalisering, cultuurhistorie en archeologie. Daarnaast ontwikkeling wordt, indien relevant, in de projecten en programma's meegenomen.

Bij de totstandkoming van projecten en programma's willen wij een actieve stimulerende rol vervullen, naast het beheren en coördineren. Op termijn willen we toegroeien naar een meer beperkende rol in 2010. Uitgesproken is dat we gaan voor integrale projecten, samenwerken vinden wij daarom van essentieel belang.

Als Gebiedscommissie hebben we de verantwoordelijkheid om het belang voor het eiland als uitgangspunt te nemen. De voorstellen worden hierop dan ook beoordeeld. Verder kijken wij naar de mate en mogelijkheid van samenwerking, integraliteit, de kernwaarden (ruimte, ruimte, natuur en landschap, duurzaam, cultuurhistorie en identiteit) en de balans tussen economie, natuur en culturele aspecten.

Indien relevant zal ook duurzaamheid bij de beoordeling worden meegenomen.

Eilandkarakter en kennismaking

Belangrijk is hier te vermelden dat Texel vanwege haar eilandkarakter een aantal specifieke omstandig-

heden kent waarmee rekening moet worden gehouden.

Allereerst de afhankelijkheid van regenwater als enige zoetwaterbron. Hiermee moet dan een bewaart worden omgegaan. Het klimaat, veel zouten, veel wind, weinig regen. Alle factoren die verfring in de hand werken.

De nadelige concurrentiepositie doordat bij alles wat men ondernemt op het eiland altijd de overtocht naar het vaste land moet worden ondernemen. Dit kost tijd en geld.

En dan nog de verbraking. Omringd door zee en met het stijgen van de zeespiegel zal steeds meer verbraking op gaan treden. Het eerste te beseffen in de diepe polders.

Andere karakteristieken van Texel zijn ondernemerszin, de piekbelasting in de bevolkingsdruk door toerisme, de daarmee in verband houdende welkome inkomsten uit de toeristenbelasting, de compactheid en haar ligging binnen het mondiaal belangrijke natuurgebied de Waddien.

Dit alles betekent dat Texel vaak een uitzonderingspositie inneemt, waarbij meer op maat toegesloten regelgeving wenselijk is.

Voortschrijdend inzicht

Wij beschouwen dit USP als een momentopname. De omgrenzing van Waal en Berg speelt en bekend is nog in ontwikkeling. Wij hebben toch gepoogd een streefbeeld 2013 mee te leggen, maar dit blijft op een hoger abstractieniveau hangen. Belang van

dit USP is dat er denkrichtingen zijn aangegeven waarlangs wij de straks ingediende projecten kunnen beoordelen. Echter, als de ontwikkelingen daartoe aanleiding geven zullen wij komen met een aangepast Uitvoeringsstrategieplan.

Streefbeeld 2013

In hoofdstuk 4 van dit programma worden de streefdoelen per thema zeer verkort weergegeven. De onderbouwing hiervan is in bijbehorende bijlage opgenomen. Hierin zijn per thema de beschrijving van de invokeringen opdracht terug te vinden, alsmede een analyse van de huidige situatie en het uiteindelijke het streefbeeld 2013.

Instrumentarium

Naast de uitvoering van het provinciaal Meerjarenprogramma ILG (PM3) en het Plattelandsontwikkelingsprogramma 2007-2013 (PCP2) zijn ook het programma van het Waddenfonds en het

Leader-programma 'De Kap vooruit' actief in het gebied. Voor een deel zijn deze programma's overlappend, voor een deel zijn zij aanvullend. Het voornamelijk USP bundelt de krachten.

Naast grondverwerving voor het realiseren van natuur (inclusief de gronden voor particulier natuurbeheer), is ook grondverwerving nodig om waterbegeving te realiseren. In hoofdstuk 5 wordt aangegeven hoe wij hierin willen sturen en geven tevens aan dat wij zo veel als mogelijk hierin slimme combinaties zoeken. Ook wordt gekozen naar het instellen van een grendbank.

Als laatste komt communicatie aan bod. Wij vinden dat de ILG Gebiedscommissie Texel het aanspreekpunt moet zijn voor de regio; het kennisplatform voor vragen die spelen op het platteland. Dit kan uitstekend worden bereikt door goede, heldere communicatie en actief klantgericht opereren.

1 Inleiding

Teset als Nederland in het klein verenigt vele typen natuur, water en landschappen. Het 'oude' en het 'nieuwe' land met de daaraan gekoppelde (agrarische) problematiek, de nabijheid van de zee waardoor zoet en zout water altijd dicht bij elkaar te vinden zijn.

Teset verenigt ook de Texelse mentaliteit en ondernemingsgeest; men zit niet stil op het eiland. Er is altijd voldoende te doen, er zijn altijd voldoende ideeën. Eigenschappen die het eiland hebben gemaakt tot wat ze nu is. Een economisch gezond, toeristisch en agrarisch eiland met veel natuur en nog steeds heel veel potentie voor nieuwe natuur, zowel binnen de DHS als daarbuiten.

Van oudsher betrokken bij de zee heeft Teset een actieve maritieme sector en een groot maritiem verleden. In veranderende omstandigheden is het de Texelaars steeds gelukt om te buigen en kansen te grijpen. Ook nu zal een aantal sectoren op het eiland deze voorkracht weer moeten bewijzen. Te denken valt daarbij aan de agrarische sector, die op het oude land de velden moet bijzetten om het bedrijf gezond te houden.

Door de eilandspecifieke aspecten en de ligging binnen het Waddengebied is samenwerking tussen de Waddereilanden van groot belang. De gemeente Teset heeft al geruime tijd een initiatiefde rol binnen deze 'Waddesamenwerking'.

De bijzondere positie als Waddereiland binnen Nederland en Noord-Holland heeft voor- en nadelen. Veel aandacht gaat uit naar Teset, maar ook velen willen zich met het eiland bemoeien. Enerzijds geeft dit meer kansen op financiële ondersteuning, maar de kernvraag is de houdbaarheid regiering waaraan het werken op het eiland moet voldoen. Beide zaken in balans brengen, zonder de houdbaarheid op Teset te verminderen, is een grote uitdaging.

Waarom een Uitvoeringsstrategieplan?

Per 1 januari 2007 bestaat het Investeringsbudget Landelijk Gebied; het budget waarin zowel Rijk- als provinciale middelen zijn samengebracht voor het initiëren en uitvoeren van projecten in het landelijk gebied. De ILG-Gebiedscommissie Teset adviseert Gedeputeerde Staten bij de besteding van dit budget. Het voorliggende Uitvoeringsstrategieplan (USP) beschrijft hoe wij als ILG-Gebiedscommissie Teset onze adviserende taak willen invullen, welke prioriteiten we stellen en welke ambitie we tot uitvoering willen brengen.

Leeswijzer

Dit Uitvoeringsstrategieplan (USP) is als volgt opgebouwd:

- In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de opdracht, ambitie en werkwijze van de ILG-Gebiedscommissie Teset.
- Hoofdstuk 3 behandelt kort de relevante Tesetspecifieke omstandigheden.

- In beeldstuk 4 worden per IAC-thema de doelstellingen voor de periode 2007-2013 beschreven.
- Hoofdstuk 5 tot slot, gaat in op het beschreven instrumentarium.

In de bijlagen bij dit Uitvoeringsplan is meer informatie (achtergrond) informatie opgenomen.

2 Opdracht, ambitie en werkwijze Gebiedscommissie

2.1 Opdracht

Met het overgaan van de regio's van het Rijk naar de provincie, heeft de provincie Noord-Holland gekozen om de met het Rijk afgesproken doelen te realiseren in nauwe samenwerking met de regio's. De ILC Gebiedscommissies, waaronder die van Texel, dragen in dit model zorg voor integratie, samenwerking en versnelling van de uitvoering in de regio. Deze in 2007 opgezette structuur zou op den duur de 1-functie kunnen vervullen voor uitvoeringstaken in de regio.

De ILC Gebiedscommissie Texel is ingesteld als een adviescommissie van Gedeputeerde Staten. De leden zijn op persoonlijke titel benoemd en worden gericht hun kennis beschikbaar te stellen aan de regio.

Hoewel voortkomend uit bepaalde systemen/maatschappelijke organisaties is het regionale belang leidend.

Een meer gesprekkelend overzicht van de opdracht die vanuit de provincie aan ons is meegegeven wordt besproken onder de verschillende thema's in hoofdstuk 4 en uitgebreider in de bijlagen 1 tot en met 7.

Terugdringen van de bestuurlijke drukte

Naast coördinatie en versnelling van de uitvoering is een andere doelstelling van de ILC-structuur het terugdringen van de bestuurlijke drukte in Noord-

Holland. Gedeputeerde Staten gaan ervan uit dat de uitvoering zal versnellen als er meer 'tafel' komt in de bestaande bestuurlijke structuren. Ook erin is gevraagd om eind 2008 met een voorstel hiervoor te komen.

2.2 Ambitie Gebiedscommissie

De ILC Gebiedscommissie Texel omschrijft haar ambitie als volgt:

Naast een behorende en coördinerende rol zijn wij verantwoordelijk voor de realisatie van de ILC-doelen en het stimuleren van projecten en programma's die een vitaal platteland ondersteunen. Wij willen de regio voeren over uit te voeren projecten en programma's en hier zandolig in prioriteren. Wij zorgen voor draagvlak voor uitvoering en sparren ons in om belemmeringen weg te ruimen. Hiervoor willen wij dan ook de beschikking hebben over voldoende (financiële) 'vreesmiddelen'.

In een volgende fase (2009) willen wij onze rol uitbreiden naar een meer beperkte. Naast de gecombineerde opdracht vanuit het Rijk en provincie hebben wij een duidelijke eigen uitvoeringsagenda.

Hiervoor is het noodzakelijk dat subsidiegelden verdergaand ontsticht en ontpot worden en toegedeelde Rijk- en provinciale middelen worden

Ervuld met voldoende eigen middelen (regionaal/gemeentelijk, privaat). Schrijven tussen bedrijven is mogelijk. Wij geven veel opdrachten aan Noorders, zoals Dienst Landelijk Gebied (DLG).

Uitdaging is een samenwerking tussen de praktijk en de beleidsmakers, een interactief proces. Als L.G. Gebiedscommissie zullen wij dit interactieve

proces onderzoeken en faciliteren, maar ook aanpakken als het beleid en de praktijk knellen.

Breedte werkveld

De L.G.-thema's zijn de basis voor de uitvoering.

Wij combineren daarnaast ook sociaal-economische vitalisering, cultuurhistorie en archeologie (voornamelijk aardkundige monumenten) als thema. Daar-

same ontwikkeling nemen wij in alle programma's en projecten mee, maar wij beschouwen dit niet als een apart thema waarvoor wij een sturende en initierende rol vervullen. Op project- en programma-niveau stemmen wij af met onder meer de Stichting Duurzaam Tessel.

Onze ambitie is als volgt samen te vatten:

- Naast beheren en consolideren ook regisseren en initiëren. Vanuit deze rollen doorgroeiën naar een bepalende rol op termijn.
- Ordenend en/of zijn aan beleidsvorming. Als beleid en praktijk knelpunten, verandering van beleid initiëren.
- Naast de ILG-thema's en sociaal-economische vitalisering, omarmen wij cultuurhistorie en archeologie. Duurzame ontwikkeling wordt meegenomen in onze programma's en projecten.

2.3 Werkwijze

Samenwerking

Gebiedsgerichte samenwerking is de basis van het uitvoeringsprogramma en is dus van essentieel belang.

Wij zoeken daarom samenwerking met partijen buiten het ILG-circuit als dit een meerwaarde heeft en bij natuurlijke taaklakken. Dit geldt zowel voor samenwerking tussen partijen op Tessel als daarbuiten. Het Waddenfonds en samenwerking tussen de Waddeweilanden zijn hier voorbeelden van.

Verder zullen wij de mogelijkheden onderzoeken om Tesselse projecten succesvol in te dienen voor Europese subsidieprogramma's (bijvoorbeeld bij het LIFE-programma).

Integraliteit

LHangingpunt voor een als Gebiedscommissie is de realisatie van integrale projecten. Alleen als het niet niet mogelijk is, mag wettelijk worden ingesloten.

Beoordeling

Wij beoordelen voorstellen op het belang hiervan voor het eiland. Hierbij kijken wij naar de mate en mogelijkheid van samenwerking en integraliteit, de kernwaarden (ruimte, natuur en landschap, diversiteit, cultuurhistorie en identiteit) en de belangen tussen economie, natuur en culturele aspecten. Als het relevant is zal ook duurzaamheid bij de beoordeling worden meegenomen.

2.4 Voortschrijdend inzicht

Ondanks dat er pogingen zijn gedaan een visie op uitvoering over te leggen voor de langere termijn is dit USP toch een momentopname. Juist nu (februari 2008) spelen ingrijpende processen op het eiland, die het met zekerheid tot en met 2010 vastleggen van ontwikkelingen tegengaan. De ontwikkelingen rond Waal en Burg en daarmee de onduidelijkheid over de begrotingen EIB zijn hier debet aan. Ook is op dit moment een aantal beleidsdomeinen in ontwikkeling bij de provincie en wordt er voldoende duidelijkheid geboden aan de regio om samen te bouwen aan de uitvoering.

In dit document hebben wij voor zover mogelijk uitgegraven waar de kansen liggen voor Tessel. Helaas echter blijft dit in een aantal gevallen op een hoger abstractieniveau steken. Al tijdens het opstellen van dit USP was er sprake van voortschrijdend inzicht. Om voldoende ruimte te bieden aan de toekomstige ontwikkelingen, zijn wij dan ook van mening dat dit voortschrijdend inzicht een

plaats moet krijgen in dit LSP. Het LSP is daarom geen statisch document, maar een dynamisch stuk, dat naar mate moet worden aangepast.

Als de ontwikkelingen daartoe aanleiding geven zullen wij dan ook met een aangepast Uitvoeringsstrategieplan komen.

3 Kennismaking met Texel

Onderstaand is kort ingegaan op de Texelspecifieke omstandigheden.

De 'compactheid'

In de vrieding (deelstuk 1) wordt Texel al 'Nederland in het klein' genoemd. De grote verschillen in ondergrond worden doorvertaald in een grote diversiteit in landschap en grondgebruik. Er is veel natuur, maar ook een vitale agrarische sector met een afwisselend agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Er zijn het kustlandschap aan de westkant van het eiland en de brakke gebieden aan de oostzijde, maar ook het glooiende Hoge Berggebied en het zageruimste Oude Land tussen Den Hoorn en Oosterend. De jongere grootschalige polders hebben weer hun eigen kwaliteiten van rust en ruimte en hun daarbij behorende cultuurhistorische waarden.

Al deze verschillende deelgebieden zijn sterk met elkaar verweven en hebben een aan elkaar verwante oertuurgeschiedenis. Van het totale aantal dat Texel beslaat (16.000 ha, excl. het Waddengebied) is ongeveer 8.000 ha agrarisch.

Het eilandkarakter

Geen vaste verbinding met het vasteland is voor de meeste Texelaars een wettelijke situatie. Het betekent echter wel wat. Zelfs BREA rekent een hogere prijs op Texel om goederen af te leveren en dat is niet zo vreemd. Texelaars en de Texelse bedrijven zijn veel duurzamer uit. Of je nu tremaen

inhuurt of goederen koopt vanaf het vasteland, of zelf als Texelaar diensten of goederen levert aan het vasteland. In de concurrerende markt zijn de ondernemingen op Texel in het nadeel.

Door het eilandkarakter heeft Texel te maken met een complex watersysteem. Omringd door de ziltte zee is de enige zoetwaterbron het regenwater. Zowel de natuurgebieden (mits met specifiek zilt) als de landbouw op Texel putten uit de zoetwaterlenzen, die op het zoute water drijven. Soms bestaat zo'n lens uit een heel dunne laag en is het evenwicht zeer fragiel. Op sommige plekken wordt het zoute water aangepompt door afwateringsloten/kanalen of is er zilt kweil onder het dijklichaam door. Op deze plaatsen is het water dan ook brinnend. Zowel voor de landbouw als voor de natuur geldt dat het vasthouden van het zoute water en dat het in tact laten van de zoetwaterlenzen, belangrijk is.

In de toekomst zullen door de klimaatverandering (o.a. zeespiegelstijging) grotere delen van het eiland te maken krijgen met verzilting als gevolg van zoute kweil.

Klimaat

De bodem vaak even. Texel heeft de meeste uren van Nederland en het waait er bijna altijd. Beide aspecten zorgen voor een verhoogde verdamping van de bodem. Dit, gecombineerd met de voor de landbouw noodzakelijke waterregulering

op gereedschaps, zorgt ervoor dat de verdroging van het eiland een zongraat is. Voor het toerisme zijn deze klimaatomstandigheden natuurlijk een prei.

Bevolkingsdruk door toerisme

Op een bevolking van 13.630 inwoners zijn er 4 miljoen geregistreerde overnachtingen door toeristen per jaar. Deze overnachtingen zijn grotendeels geconcentreerd in de vakantiewaanden. Tessel heeft dus, net als ieder ander toeristisch gebied, te maken met bewoningspieken die op het eiland opgeslagen moeten worden. Toerisme is de drager van de economie. De sector levert bijna 80% van de werkgelegenheid op het eiland. Hiermee is de eiland-economie van deze sector afhankelijk. Deze onafhankelijkheid maakt het eiland kwetsbaar. Men is er dan ook van doordrongen dat het noodzakelijk is om de aantrekkingskracht van Tessel te behouden.

Kernwaarden

Kernwaarden voor de aantrekkingskracht van Tessel zijn onder meer rust, ruimte, natuur en landschap, duurzaam, cultuurhistorie en identiteit. Voor het behoud ervan zijn de meeste eilanders bereid hun verantwoordelijkheid te nemen; hoewel dat niet altijd gemakkelijk is.

Een ontwikkeling op het eiland staat nooit op zichzelf; de ontwikkeling zal altijd een relatie hebben met één van de eerder genoemde aspecten. Integraal is een woord dat op Tessel al jaren in praktijk wordt gebracht. Hetzelfde geldt voor het woord balans. Bij alle activiteiten zal moeten worden gezocht naar de balans tussen economie, natuur en milieu, landschap en culturele aspecten.

Onderdeel van 'The biggest sand barrier reef of the world'

Het Waddengebied van Tessel zit in met Denemarken in wat eens beschreven als 'The biggest sand barrier

reef of the world'. Als onderdeel van dit mondiale unieke gebied heeft je een verantwoordelijkheid. Het Waddengebied heeft een eigen cultuur, economie en specifieke omstandigheden. Belangrijk is om als Waddereilanden van elkaar te leren en samen op te trekken, ook in de uitvoering van projecten en het genereren van financiële middelen hiervoor.

4 ILG programma 2008-2013

In dit hoofdstuk wordt allereerst globaal ingegaan op de zogenaamde 'inboedel'. Vervolgens wordt in paragraaf 4.2 per ILG-thema uiteenzetend het streefbeeld 2013 behandeld; de ambities voor de komende planperiode.

In de bijlagen is de meer gedetailleerde informatie opgenomen die gebruikt is bij de formulering van de afzonderlijke streefbeelden. Hier kunt u de meest gekregen 'opgave-/inboedel' terugkijken naast de huidige ontwikkelingen.

4.1 Inboedel

Opgaven voortvloeiend uit lopende afspraken/de inboedel

De Gebiedscommissie is niet blanco gestart. Op Texel liepen al programma's en projecten, sommige in de fase van planvorming sommige al uitvoeringsgereed. Naast de projecten behorend tot het Masterplan Water voor Texel behoren ook het Afsprakenkader - aannullende maatregelen bij versuiming EHS op Texel, tot deze zogenaamde 'inboedel'.

Het Afsprakenkader - aannullende maatregelen bij versuiming EHS op Texel omvat een viertal projectdoelen om de landbouw, cultuurhistorische aspecten van het landschap en agrarische natuur op Texel een perspectief te bieden:

- Het verkrijgen van status landbouwkarsdig probleemgebied voor Texel.

- Het uitvoeren van een pilotproject particulier natuurbeheer.
- Het oprichten van een grondbank en
- Het verrichten van een onderzoek naar de kwalificatie Waardevol Cultureel Landschap of vergelijkbare kwalificatie voor Texel.

Het Masterplan Water voor Texel is een integraal programma dat gericht is op de realisatie van waterprojecten die bijdragen aan een duurzame waterhuishouding op Texel. Projecten waarvoor financiële toezeggingen zijn gedaan behoren tot de inboedel. Dit betreft:

- Doerplichte Texel.
- Watermaatregelen polder Eierland.
- Watermaatregelen polder Waal en Berg.

4.2 Streefbeeld 2013 per thema

Doel van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) is een vergroting van de effectiviteit en de efficiëntie in de uitvoering van het beleid voor het landelijk gebied.

Wij kiezen ervoor om dit te realiseren door middel van integrale uitvoering van de verschillende beleidsdoelen. De uitvoering van projecten en maatregelen mogen echter nooit leiden tot aantasting van de kernwaarden van Texel.

4.2.1 Natuur

Opmerking vooraf

Amso februari 2008 stellen wij voor om het areaal EHS-moeras natuur op 1.340 ha te handhaven. De exacte begrenzing is op dit moment nog niet bekend. Geacht wordt op het nieuwe Gebiedsplan dat hierover uitsluitsel zal geven. Duidelijk is dat

ten opzichte van het Gebiedsplan uit 2003 het begrensde areaal bij Waal en Burg zal toenemen, hetgeen betekent dat het begrensde areaal elders op het eiland zal worden terugkrompen.

Streefbeeld 2013

In 2013 is de EHS robuust en omsat een schakering van de natuur- en landschapstypen die Texel rijk is.

waaronder de dijken en binnenduinzone met natte en droge diarvegetatie, bosgebieden, droge en natte (bloemrijke) graslanden, zithe graslanden, kweklers, naarwallen, kolken, wendvogelgebieden, duinbeekjes, etc. Het particulier natuurbeheer binnen de EBS heeft op basis van het Afsprakenkader haar plaats gekregen.

Ook verdroging vormt geen beperking meer voor de ontwikkeling van natuurwaarden. Dit geldt met name in de binnenduinzone, rond De Dierent en polder Waal en Berg.

In aanvulling op de gronden die deel uitmaken van de EBS worden op Texel tevens natuurwaarden ontwikkeld of behouden middels agrarisch natuurbeheer. Het benodigde instrumentarium hiervoor is aangepast of ontwikkeld. Onderdelen van het reeds gemaakte Afsprakenkader hebben hieraan een goede bijdrage geleverd. Het agrarisch natuurbeheer is niet alleen gericht op floristische maar ook op faunistische waarden, waaronder die van waddenvogels.

De watergangen op Texel zijn waar mogelijk voorzien van natuurvriendelijke oevers. Deze hebben een functie als leefgebied voor een diverse flora en fauna. Daarnaast hangen zij als verbindingszones tussen de verschillende natuurgebieden op Texel. Bij enkele belangrijke kunstwerken, zoals sluizen of gemalen, die een belemmering vormen voor de uitwisseling van met name vissoorten, zijn vispassages aangelegd.

4.2.2 Landbouw

In 2013 is Texel nog steeds in bezit van een innovatieve, levende en sterke agrarische sector, met een grote diversiteit. Dankzij de inspanningen van de Agrarische Natuurvereniging De Lierse is 80%

van de agrariërs lid van deze vereniging, waarvan de meesten actief lid zijn. Hierdoor is het gelukt om de juiste balans te vinden tussen economische ontwikkeling en natuur en landschap. Landbouwkundig is het agrarisch areaal van Texel verder geoptimaliseerd. Dit is deels door schaalvergroting tot stand gekomen. Naast planmatige vrijwillige haveland is ook schaalvergroting gerealiseerd door het aangaan van voorgaande samenwerkingsverbanden tussen bedrijven die elkaar aanvullen, verbosken en zich als natuurlijke pattern beschouwen. Deze laatste vorm van optimalisatie is vooral terug te vinden op het 'oude' land.

De in 2008/2009 opgestarte railgrondboerij Texel heeft op het proces van schaalvergroting een versnellende werking gehad en zal ook in de toekomst haar rol blijven bewijzen. Ook is een heiberggrondboerij opgezet.

Op de Hoge Berg en het 'oude' land zijn de meeste bedrijven terug te vinden die de al in 2007 ingezette trend van verbode landbouw en diarontwikkeling verder hebben uitgebouwd.

Op de Hoge Berg hebben zowel de natuurwaarden als de boeren het naar hun zin. De Berg is hun 'Selling Point'. Voor de schapehouderij en het onderhoud van de landschapselementen is naar alle tevredenheid een juiste vergoeding afgesproken. Daarnaast zijn ook andere ontwikkelingen onderkend en is gezocht naar andere vormen van inkomsten voor deze sector. Ook elders op het eiland heeft de schapehouderij, mede op basis van haar besluitbepalende uitstraling, weer meer perspectief gekregen.

Op de agrarisch meer onrendabele gronden, langs de natuurgebieden, zijn percelen waar boeren het

agrarische natuurbehoer verzorgen. De Lieve is voor deze gebieden aangewezen als natuurbehoudende organisatie. Het zijn goed onderhouden graslanden, weilanden, akkers, waar de natuur zijn spel krijgt. Vanwege het maatschappelijk belang (natuur-scaarden, toerisme) worden de kosten hiervoor voldoende gecompenseerd.

Betrokken partijen hebben in een aangepast Financieringsplan afspraken gemaakt over het terugdringen en compenseren van schade (van onder andere overstromende en overwinterende gazellen).

De agrarische sector heeft wederom bewezen een ondernemende innovatieve sector te zijn op Texel, waarbij onder meer geholpen door de middelen die ter beschikking zijn gekomen via het 'Ondernemersprogramma - POM'. Wij hebben hierin een stimulerende functie vervuld.

4.2.3 Landschap, cultuur en archeologie

Via het project 'Ruimte voor Ontwikkeling' zijn door de gemeente duidelijke richtlijnen gegeven waaraan nieuwe ontwikkelingen moeten voldoen. Er is een heldere en duurzame financiering ontwikkeld waarmee het landschap kan worden gefinancierd. Oegers, die door het maatschappelijk relevant in stand houden van het landschap inkomsten derven, worden voldoende gecompenseerd door diegenen die profiteren van het landschap en eraan verdienen. Hierin is een goed gevuld en georganiseerd publiek-privaat fonds opgericht. De Agrarische Natuurvereniging De Lieve vervult voor de instandhouding van het landschap buiten de reservaatgebieden een coördinerende, zoals Staatsbehoer en Natuurverenigingen dat doen binnen hun werkveld.

De organisaties trekken gezamenlijk op en voeren het integrale onderbeheersprogramma uit, waarin de insluiting is opgenomen voor het onderbeheer en beheer. Hierin zijn ook de overdenkingen meegenomen.

In 2013 zijn de plannen rond de Goeden Driehoek uitgevoerd en is er een begin gemaakt met de onderwatersanctie. Verder zijn 27 ha landaard en 6 ha natuurrundeelke over aangegeld, zijn 10 km natuurwa extra en alle kolken in beheer genomen. Overige natuurwaaen zijn hersteld. Ook is een groot aantal koekesten en oude waterlopen weer zichtbaar in het landschap, zijn 6 schapeboeten gerepareerd en heeft een groot aantal boeten een passende functie gekregen. 2 km poerdepadje is hersteld, dat wel in oude staat teruggebracht.

Het Waddengebied is opgenomen op de Werelderfgoedlijst.

4.2.4 Water

Ook voor het thema water hebben alle partijen, ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid, financieel en procedureel bijgedragen aan het realiseren van elkaars doelen. Er is synergie bereikt tussen water en de overige thema's.

Er is een gezond en betrouwbare watersysteem ontwikkeld, dat de voorlicht heeft om (plaatselijk) verontreinigingen en klimaatschommelingen op te vangen. Scheiding van de watertypen natuur en landbouw is daar waar technisch en financieel mogelijk gerealiseerd of ingepland.

Wateroverlast en watertekort

Alle maatregelen om de historische wateroverlast op Texel te voorkomen zijn uiteindelijk in 2013 uitgevoerd. En bij rivier- (stedelijke) ontwateringen,

die een extra wateropgave met zich meebrengen, zijn compenserende maatregelen meegenomen. Waar mogelijk zijn hierbij combinaties met andere functies gemaakt.

De mogelijkheden voor het vasthouden van gebiedsrijen zoet water zijn optimaal benut, of staan op de nominatie te worden uitgevoerd. De eerste positieve effecten van de anti-verdrogingsmaatregelen zijn op het eiland zichtbaar zowel in de natuurgebieden als de wetlanden en zijn terug te zien in de landbouwopbrengsten.

Waterkwaliteit

In principe wordt in 2015 voldaan aan de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water. De hierin benodigde maatregelen zijn uitgevoerd, voor zover redelijkerwijs mogelijk.

Grond- en drinkwater

In de binnenlandse en de aangrenzende gebieden zijn maatregelen genomen om de verdroging tegen te gaan.

Water - natuur

Daar waar geen negatieve effecten op de waterhuishouding zijn te verwachten, zijn op enkele plaatsen plaatsomstandigheden gecreëerd ten behoeve van watervogels. De locaties zijn in goed overleg tussen de partijen gekozen.

4.2.5 Recreatie en Toerisme

Texel kent een sterke, goed ontwikkelde recreatieve en toeristische branche die daarnaast toerisme heeft geïncorporeerd. Het maximum is gehaald uit de seizoensverbinding, zonder dat dit een negatief effect heeft op natuur en milieu. Het aanbod is divers en richt zich vooral op de kennismaking met en beleving van het specifieke Texelse landschap.

de natuur en (cultureel) historische. Naast strand, duinen en de natuurgebieden zijn Ecomare en het gebied rond de Gouden Driehoek aangewezen voor de beleving van natuur-, cultuur- en landschapswaarden.

Het eiland wordt ontsloten door een divers aanbod van kwalitatief goede wandel- en fietspaden met

een duidelijke bewegsovergang, die de diverse 'highlights' op Texel goed bereikbaar maken. De kernlocaties van het eiland worden hierdoor niet aangetast. Wandelen over het boerenland is mogelijk via een aaneengesloten netwerk dat gekoppeld is aan de andere netwerken. Naast reguliere fietspaden zijn er ook mogelijkheden voor mountainbikers. Het ruiterpadennetwerk is afwisselend

(ruiten langs het strand, de damen en het boerenland) en is gecombineerd met bed & breakfast en stallingmogelijkheden voor het eigen paard. Er wordt toegewerkt naar een aansluitende route met slaagplaatsen van de Randsloot tot Texel, op eigen paard de stad uit en zwerfen naar Texel gaat dan tot de mogelijkheden behoren.

In de natuurgebieden zijn de recreatiemogelijkheden afgedaald op die vormen die op natuurbeleving zijn gericht. Het kunnen beleven van de Texelse waarden natuur, rust, ruimte en duisternis krijgt hier voorrang. In de bosgebieden De Dennen en het Krimbos is ook ruimte voor recreatieve vormen die meer op sport en spel zijn gericht. Intensievere vormen van recreatie zijn geconcentreerd op recreatierivieren en het strand bij De Koog. Door de recreatieactiviteiten goed te zameren blijft de kip met de gouden eieren gekoesterd. Recreative voorzieningen zijn goed op orde, het vinden van de middelen hiervoor wordt als een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid gevoeld.

4.2.6 Sociaal Economische Vitalisering

In 2013 zijn er minimaal 20 projecten tot ontwikkeling gekomen. Of via een rechtstreekse POF2 aanvraag, of in directe samenwerking met de Locale Actiegroep Lander. Hiertoe behoren in ieder geval het Looisproject Den Hoorn en het project op de Hege Berg, dat erop is gericht om de inkomenspositie voor de schapehouderij in dit gebied te verbeteren.

Verder is onderzoek of vissteelt (aquacultuur) op duurzame basis mogelijkheden biedt voor verbodring van de agrarische bedrijfsvoering. Zo ja, dan wordt hier op Texel uitvoering aan gegeven.

Wij zijn in deze periode tweemaal samen met de Plaatselijke Groep op bezoek geweest een lezing te

trekken uit voorbeeldprojecten. Ook hebben wij tweemaal een gastgroep ontvangen.

4.2.7 Duurzame ontwikkeling

Duurzaamheid is in brede zin omschreven. Bij het realiseren van bouwwerken voor natuur, recreatie, horeca, water, agrarische zaken is de duurzame optie automatisch meegewogen en bij voorkeur uitgevoerd. Er is zo veel als mogelijk gebruik gemaakt van duurzame bouwmaterialen (gecertificeerd hout etc.) Ook is dit getipt bij de vraag om offerte aan uitvoerders.

Er zijn twee waterprojecten en twee energieprojecten gerealiseerd, die de stap naar een zelfvoorzienend eiland waarmaken en die binnen de werkketen liggen van het ILG.

4.2.8 Duisternis

Duisternis is een oerkwaliiteit, vergelijkbaar met waarden als rust en stilte. Nederland is één van de meest lichtvervulde gebieden ter wereld. Niet alleen de mens ondervocht hiervan hinder; licht heeft ook een grote invloed op de biologische klok van dieren. Zo is licht bepalend voor het moment van voortplanting, trek, rust, slaap en wak. Door een teveel aan openbare verlichting wordt dit ritme verstoord. Dieren dreigen hierdoor het slachtoffer te worden van te lage temperaturen en voedselgebrek. Ook landschappelijk heeft duisternis waarde. Op weinig plekken in Nederland is nog een mooie sterrenhemel te bewonderen. Lopen in het licht van de maan kan alleen op plekken waar duisternis aanwezig is. De postweg doorsnijdt deze duisternis en is 's avonds een 'markant beken'.

2013

Wij beschouwen grote waarde aan duisternis als één van de kwaliteiten van Texel. In 2013 zijn alle

overbodige lichtbronnen op het eiland gesaamd en zijn overige bronnen zo veel als mogelijk vervangen door innovatieve verlichtingsystemen die maximale veiligheid opleveren, gecombineerd met minimale lichtbuisdof en een minimaal gebruik van energie.

4.3 Beheer

Wij hebben beheer als een apart onderdeel opgenomen in het USP. Het wordt vaak vergeten, maar al dat moois dat wordt aangelegd moet ook worden beheerd. Een meanderende verbrede oever vergt een ander beheer dan de rechte streek oevers die nu meestal in de polders te vinden zijn en in dat geval wordt het beheer ook daarder. Deze 'extra's' mogen niet uitblijven op het bordje van één partij

worden geschoven. Hetzelfde geldt voor een wandelpad over het boerenland, een fietspad door de bossen en voor bloemrijk heideveld. Bij goed beheer slaat de verruiging toe, blijft het pad niet in stand of wordt overvloedig. Beheer is themaverschepend en dus van toepassing op natuur, water, het landschap, cultuurhistorische waarden en recreatieve voorzieningen.

Gezien het voorgaande vinden wij dat niet alleen de realisatie van nieuwe projecten en dielen relevant is, maar ook de instandhouding hiervan. Dit geldt ook voor een groep gewaardeerde bestaande waarden en situaties. Om de ILG-opgaven en de door ons in dit USP opgenomen doelen in 2013 te realiseren, zal ook het beheer naar behoren geregeld moeten zijn (instand is achteruitgang en rust roest).

5 Instrumentarium

Naast het gebruik van instrumentarium om een programma actief uit te voeren willen wij onderstaande instrumenten inzetten:

5.1 Programma's in uitvoering en financieringsmogelijkheden

In het ILG-gebied Texel zijn nog twee programma's in uitvoering. De daaraan gekoppelde financieringsstromen kunnen samen met het ILG worden ingezet voor de ontwikkeling en uitvoering van projecten.

Het Leaderprogramma 2007-2013 'De Kop vooruit'

Dit programma is het vervolg op het Leaderprogramma dat juni 2009 wordt afgerond. Het programma omvat de ILG-gebieden Texel en de Kop van Noord-Holland. Voor beide gebieden is in totaal € 2,1 miljoen structureel beschikbaar voor de periode 2008-2013. Hiervan is € 1,5 miljoen afkomstig van het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO/POF2). Door de provincie is € 600.000,- specifiek voor dit programma gereserveerd. De betrokken gemeenten vullen dit fonds aan met nog eens € 600.000,-. Incidenteel wordt nog een bijdrage verwacht uit publieke en private middelen.

Via Leader zijn ook financiële middelen te genereren uit het Europese Visserij-fonds. Hiervoor heeft de

provincie Noord-Holland € 600.000,- aan cofinancieringsmiddelen beschikbaar.

Leader combineert een kwalitatieve benadering van economische ontwikkeling met een bottom up werkwijze en wel door:

- ondersteuning van initiatieven van onderop (bottom up);
- verschillende actoren te stimuleren tot samenwerking;
- te streven naar passende, integrale projecten (vaak kleinschalig);
- vernieuwing voor het gebied te stimuleren (innovatie, pilots);
- door projecten te realiseren op basis van publiek-private samenwerking (PPS).

Kernthema's van het Leaderprogramma zijn:

- **Samenwerken en verbinden**: Dit thema gaat over het versterken van de gemeenschappelijke elementen en kwaliteiten van het gebied in hun onderlinge samenwerking.
- **Duurzame energie en nieuwe technologie**: Het gaat hier om kleinschalig 'nieuw' ondernemerschap, waarbij innovatie en duurzaamheid een rol spelen.
- **Landschap**: Het verder versterken en fysiek ontsluiten van karakteristieke landschappen, waarbij de identiteit van het gebied als geheel wordt versterkt.

- **Recreatie & Toerisme** natuur en cultuurhistoriek. Een middel om sociaal economische ontwikkeling en identiteitsversterking te combineren, volgens het Leaderprogramma
- **Land- en tuinbouw**. Innovatie op de bedrijven zelf en het zoeken naar nieuwe product-/markt-combinaties staan hier centraal. Met speciale aandacht voor diversificatie van bedrijven; verbodding naar zorg, toerisme of de verkoop van anderproducten. Volgens het Leaderprogramma kunnen het in ketenverband organiseren van dergelijke initiatieven de sector een nieuw en verbeterd profiel geven én de sector als geheel versterken.

De in het Leaderprogramma gedefinieerde doelstellingen zijn vooral ondersteunend aan het thema 'Sociaal economische vitalisering' uit de Uitvoeringsstrategie. Vooral ook omdat via de bottom up werkwijze eenvoudiger processen gefinancierd kunnen worden en, indien nodig, het daarmee verbonden ordeningskader.

Het Waddenfonds

Het thema natuur, landschap, recreatie en landbouw van het Waddenfonds kan goed worden ingezet voor het realiseren van ILG-doelen op het eiland. Het thema duurzame economie kan wellicht ingezet worden voor projecten op het gebied van sociaal economische vitalisering. Het totale fonds bedraagt € 800 miljoen over 20 jaar. Voor 2007/2008 was € 33 miljoen beschikbaar, voor het gehele Waddengebied. Door de provincie Noord-Holland is tot en met 2013 € 4,8 miljoen beschikbaar gesteld voor het cofinancieren van de projecten. Het Waddenfonds wordt via tenders weggezet. Deze tendersystematiek staat helaas niet aan op de systematiek die in Noord-Holland voor het ILG wordt gehanteerd. In de toekomst zullen initiatieven

van projecten daarom op 'Tweide' gronden (Waddenfonds en ILG) moeten wachten om niet ten te grote vertraging in de uitvoering op te lopen. Bij een toekoming door het Waddenfonds gaat dit fonds voor toekoming uit het ILG.

Overige thema's duurzame energie en bevorderen samenwerking zullen wij naar alle waarschijnlijkheid minder vanuit de ILG-systematiek aanspreken.

Overige financieringsbronnen

Beststaande fondsen en het ILG/POF2 zijn de meest voor de hand liggende financieringsbronnen voor de uitvoering van sociale economische vitalisering, natuur, recreatie, landbouw en waterprojecten. Wilen wij echter onze taak als kennisplatform voor het landelijke gebied waarmaken, dan zal ook incidenteel gezocht moeten worden naar nog andere bronnen. Deze intentie hebben wij wel, echter de kennis hierover zal in de tijd moeten worden opgebouwd.

5.2 Grondverwerving

Om de verschillende in hoofdstuk 4 benoemde doelen te realiseren, is aankoop van gronden nodig. Voor Texel is dit voornamelijk aan de orde voor de realisatie van de doelen voor de thema's natuur en water.

Thema natuur

In het Gebiedsplan Texel uit 2002 is het aantal EHS nieuwe natuur begrensd op 1.340 ha. Momenteel echter bestaat er op Texel onduidelijkheid over de begrenzing van de EHS nieuwe natuur (d.w.z. welke gronden vallen onder de begrenzing en welke niet). Op 18 november 2006 hebben de provincie Noord-Holland, LTO en Natuurmonumenten een intentie-

overeenkomst getekend die de realisatie van het aangeplande natuurgebied Waal en Burg mogelijk maakt. Daarvoor moeten echter extra natuurhectares worden aangekocht die niet eerder in het Gebiedsplan zijn voorzien. Aan de realisatie wordt op dit moment hard gewerkt, echter een definitieve uitkomst van het aantal voor Waal en Burg gereserveerde hectares is op dit moment niet te geven.

De hiervoor genoemde overschrijding, gecombineerd met het uitgangspunt dat het aantal natuurhectares de 1.240 niet overschrijft, zorgt ervoor dat het opstellen van een nieuw Gebiedsplan stagneert. Natuurlijk: extra hectares voor natuur voor Waal en Burg betekenen elders op het eiland ontgroeven van hectares. Waar en hoe is op dit moment onderwerp van gesprek. Verder zal nog rekening moeten worden gehouden met de afspraak om een deel van

de natuurfactoren in te vullen met particuliere natuurbeheer.

Bovenstaande betekent dat er vanuit voortliggend Uitvoeringsstrategieplan geen richtlijnen zijn te geven voor grondvererving; eren moet er duidelijkheid bestaan over de herbergemening en het totale aantal hectares rienswe natuur.

In bijlage 8 is de kaart 'Vererving KRD rienswe natuur' opgenomen. Hierop is de situatie weergegeven per 1 januari 2007. De lichtgroene gebieden (in totaal 290 ha) zijn begrensd in het Gebiedsplan 2002 maar nog niet aangekocht. Ingeschat wordt dat deze gronden nu moeilijk zijn te vererven.

Thema water

Om wateroverlast tegen te gaan moet nog circa 9 ha waterberging gerealiseerd worden. Dit zal veelal geschieden in de vorm van natuurvriendelijke oevers langs watergangen. Een deel hiervan zal in 2008 gerealiseerd worden. De restopgave is circa 5 ha.

Verder zijn er vanuit de invalsboek 'Kaderrichtlijn Water' of waterkwaliteits maatregelen noodzakelijk om aan de beoogde KRD-doelstellingen te komen voldoen. Vanuit deze invalsboek moet er nog minimaal 7,5 ha en maximaal nog 21,5 ha natuurvriendelijke oevers worden aangelegd. Deze opgave is verdeeld over de polders Eerland, Waal en Burg en de Gemeenschap-pelijke polders. Ook hier geldt dat om doel van deze hectares in 2008 gerealiseerd zal worden. Aankoop van deze gronden is dan ook niet nodig. Voor de resterende hectares moet wel grond worden aangekocht. Natuurvriendelijke oevers worden ingezet om een driebeslag doel te dienen.

En wel:

- Waterberging,
- Waterkwaliteit en

- Opwaardering van de lokale natuurwaarden. Zij kennen levende dijnen als verbindingselementen de verschillende natuurgebieden op Texel. De oevers zijn dan ook van belang voor het thema natuur.

Bekansing handend met de uitvoering van reeds rectorische werken in 2008/2009 ligt er vanuit het LSP de opgave om minimaal circa 5 ha en maximaal circa 18 ha grond te vererven ten behoeve van de ILG-thema's water en natuur. Deze zijn als volgt verdeeld over het eiland:

Gebied	Min. omvang (ha)	Max. omvang (ha)
Polder Eerland	0	3
Polder Waal en Burg	2	7
Gemeenschappelijke polders	3	8

Grondverervingstrategie voor Thema Water

Voor de realisatie van de ILG-taakstellingen voor het thema water is de vererving van (meestal) agrarische gronden noodzakelijk. De wijze waarop deze gronden worden veroverd (de grondverervingstrategie) kan per gebied verschillen.

Wij adviseren hierbij gebruik te maken van de volgende twee verervingstrategieën:

- **Passieve vererving, ofwel aanbodgestuurde vererving:** Vererving vindt plaats op het moment dat relevante gronden op de markt komen. Aankoop geschiedt op basis van marktwaarde.
- **Actieve vererving tegen marktwaarde:** Bedrijven worden actief benaderd om gronden aan de overheid te verkopen of te ruilen, zodat

de benodigde gronden via een milieuproces in overheidshanden komen en de betrokken agrariërs elders gronden beschikbaar krijgen (betreft voor hen een verbeterde agrarische structuur bodt). Een goede regeling voor planningsmatige kaveltuilen bespoedigt het verkrijgen van gronden via actieve verwerving.

Wij zullen, daar waar zich op Texel planningsmatige kaveltuilen voordoen, zo mogelijk zelf sturen op het bemaaten van kansen voor realisatie van doelen. Hierbij geven wij advies over de planning van de verwerving en de te gebruiken strategie. Onderstaande overwegingen worden hierbij betrokken:

- **Kansrijdom/makkelijke of goedkope aankopen:** Indien zich onverwachte aankoopkansen voordoen die bijdragen aan de ILC-doelen dan moet hier prioriteit aan worden gegeven en dient er ruimte te zijn om snel te handelen.
- **Mixte combinaties:** Indien met een aankoop gewerkt wordt aan een integrale oplossing, waarbij meerdere doelen in één keer gerealiseerd worden, heeft dit hogere prioriteit.
- **Warme gronden/voellichtgronden:** In sommige gevallen is een snelle aankoop van belang omdat met de aankoop van de gronden speculatie of instaat in een gebied wordt weggewassen, wat ten goede komt aan de realisatie van ILC-doelen.
- **Belang van de aankoop voor de realisatie van functies:** Indien sprake is van de laatste schikfel of de laatste agrariër(s) in een gebied waarvan vastgesteld is dat er ILC-doelen gerealiseerd moeten worden, dan hechten wij erin dat hier gekocht wordt en waar nodig zwaardere instrumenten worden toegepast om de aankoop te bespoedigen.
- **Locatie en planning staan vast:** Naarmate er meer afspraken vastliggen over de exacte begroting en de termijn waarbinnen een project gerealiseerd moet worden, ligt een keuze voor zwaardere instrumenten meer voor de hand.

Grondbank

Een grondbank (zowel ruilgrondbank als beheergrondbank) is een effectief instrument om onze doelstellingen te halen. Het gaat hierbij zowel om effectieve aankopen voor het realiseren van waterberging, natuurdoelen en agrarische structuurverbetering, als om het behouden van 4.000 ha 'vast' grondland, zoals in het Bestuursconvenant is afgesproken.

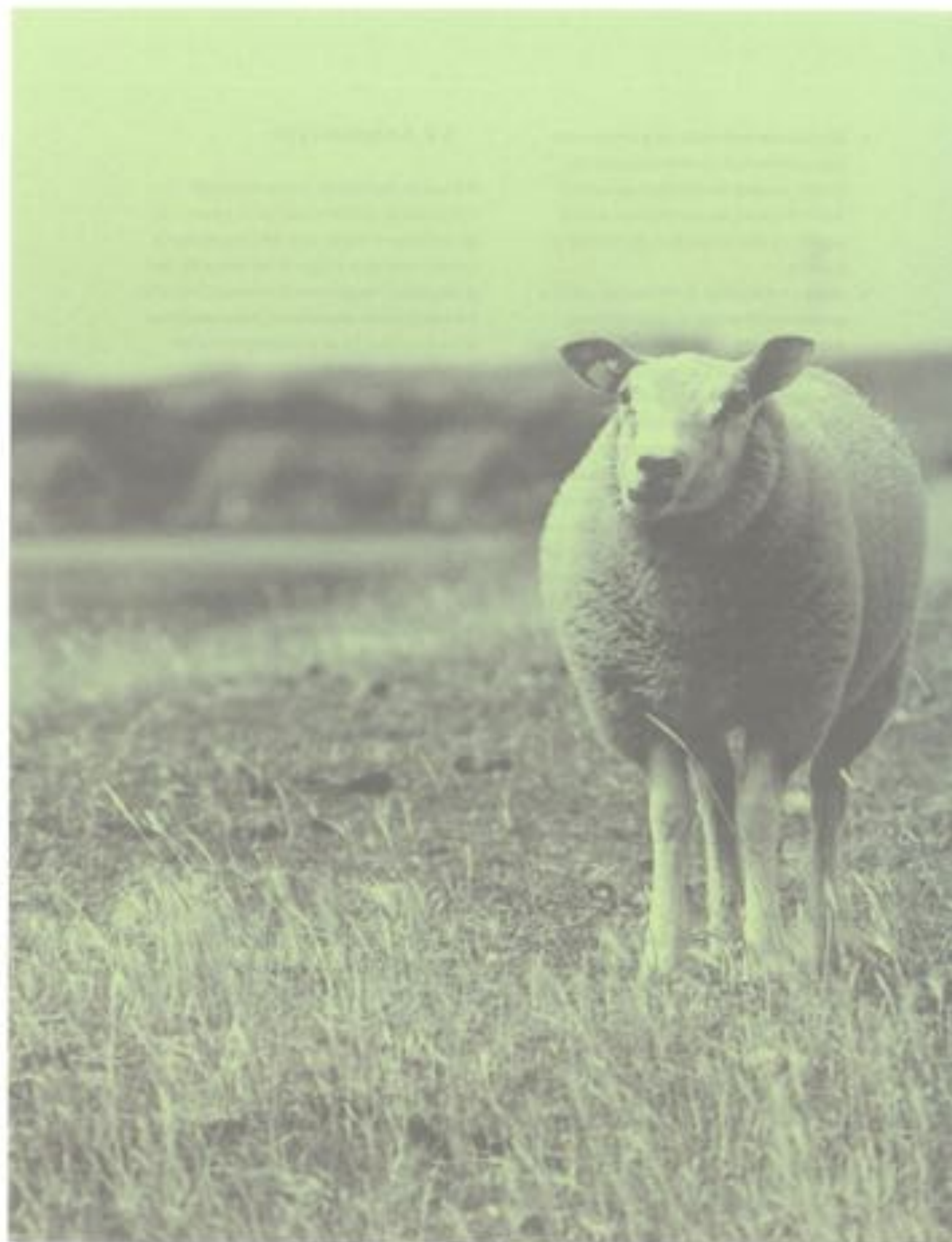
5.3 Communicatie

Wij hechten veel waarde aan communicatie. Communicatie als instrument om de werken van de verschillende maatschappelijke organisaties in het veld duidelijk te krijgen en het draagvlak voor de uitvoering van projecten te vergroten. Ook is het van belang dat de verschillende overheidsondernemers betrokken blijven bij de uitvoering; ook na het decentraliseren hiervan.

De ILC Gebiedscommissie Tessel wordt hierbij ondersteund door het Programabureau ILC (centraal) en het ILC Gebiedsbureau Tessel (regionaal). Centraal worden onder meer de website van het ILC-programma Noord-Holland ondersteund, nieuwsbrieven geschreven en een algemene brochure gemaakt. Bij al deze dragers van informatie is ruimte voor iedere ILC Gebiedscommissie om 'het eigen ei' kwijt te kunnen. Wij zullen hiervan ruimtelijk gebruik maken. Daarnaast zullen wij in voorkomende gevallen zelf de pers zoeken om resultaten van het programma aan de buitenwereld kenbaar te maken.

Wij vinden dat de ILC Gebiedscommissie Tessel, ondersteund door het ILC Gebiedsbureau Tessel, het aanspreekpunt moet zijn voor de regio; het kennisplatform voor vragen die op het platteland spelen.

Deze functie kan uitstekend door goede, heldere communicatie en actief klantgericht opereren worden bereikt. Na een aanvankelijk startjaar 2007, zullen wij langzamerhand groeiend in deze functie.

Bijlagen

1 Toelichting streefbeeld thema Natuur 2013

Wat is de opdracht die we hebben meegekregen

De opgave voor de Gebiedscommissie Texel voor natuur is algemeen van aard. Centraal in het beleid voor natuur en landschap staat het realiseren van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur. De Provinciale Ecologische Hoofdstructuur omvat die delen van Noord-Holland waar de meeste waarden aanwezig zijn en waar behoud en ontwikkeling van natuur en landschap de meeste kansen hebben'. Deze omschrijving biedt weinig houvast voor een ruilere kwantificering.

De Gebiedscommissie is erinwend niet blanco van start gegaan. Op Texel lopen al programma's en projecten, sommige in de fase van planvorming, sommige al uitvoeringsgeremd. Duidelijke meerjarensafspraken zijn er gemaakt voor het Nationaal Park Duinen van Texel. Naast de projecten behorende tot het Masterplan Texel, behoort het Afspraken-kader (jaarvallende maatregelen bij vestiging van de EHS op Texel) tot de zogenaamde 'inboedel'. Vanaf het Masterplan is het project Dorpszicht relevant voor het thema natuur; een natuurontwikkelingsproject in de polder Eierland ten zuidoosten van De Cocksdorp. Het Afsprakenkader omvat een viertal project-ideeën om de land-bouw, cultuurhistorische aspecten van het landschap en agrarische natuur op Texel een perspectief te bieden. Voor het thema natuur gaat het om het doelproject 'Pilotproject particulier natuurbeheer'. Deze pilot is oop gericht om de realisatie van het resterende gedeelte van de EHS voor een deel in te vullen via particulier natuurbeheer. Voor Nederland in zijn geheel is in het verleden aangegeven dat de omvang 47% van de EHS zou moeten zijn; dit getal is nooit Texelspecifiek gemaakt. Particuliere grondbezitters binnen de begrenzing van de EHS zijn de eerst aangewezenen om invulling te geven aan deze doelstelling. Als mogelijke locaties worden Dijkzandhuizen, Hoerster Nieuwland en andere EHS-begrensd gebieden genoemd.

Wat weten we nog meer

Het Gebiedsplan Texel (D&C, 2002) biedt meer houvast. Dit plan geeft specifiek uitvoering aan de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). In het kader hiervan worden nieuwe natuurgebieden begrensd. Voor Texel is het totale aantal nieuwe (EHS) natuur voor Texel begrensd op 1.340 ha (zie figuur 1). Nu bestaande natuurgebieden zijn niet begrensd. Het op de kaart aangegeven gebied is de ruilre jas begrenzing van 1.450 ha.

Op 18 november 2006 hebben de provincie Noord-Holland, LTO en Natuurmonumenten een intentieovereenkomst getekend die voorziet in een ruilre begrenzing van Waal en Berg. Hierdoor wordt de EHS op Texel sneller gerealiseerd. De extra natuurbectaren die benodigd zijn voor Waal en Berg, vervoortaken om forse

overschrijding van het aantal natuurhectaren dat voor Texel is vastgelegd in het Gebiedsplan. De provincie Noord-Holland, LTO en Natuurmonumenten gaan ervan uit dat Waal en Burg niet tot meer natuurhectaren op het eiland mag leiden. Dit betekent dat er elders op het eiland natuurhectaren moeten worden ingeleverd (ontgemaakt). Hierover bestaat echter nog geen duidelijkheid. Het proces rond het opstellen van een nieuw, op de situatie van Waal en Burg aangepast, gebiedsplan is opgeschort. Eerst moet er duidelijkheid bestaan over de begrenzing van Waal en Burg.

Staatsbosbeheer (SBB) beheert het duingebied op Texel, waaronder het Diefmuisterras, dat onderdeel is van het Nationaal Park. Daarnaast voorzegt SBB de ruitgatenaanleg op Zeeburg, alsmede 2 bosgebieden: te weten De Dennen en het Kruisbos. Verder heeft SBB de Waal en Burgerdijk, het Skilleywadje en gronden op de Hoge Berg in beheer. Dit betreft geldt voor het gebiedje Coois aan de Waddenzijk. Natuurbeheer, landschap en recreatie zijn kernbegrippen bij het beheer van deze terreinen.

Natuurmonumenten beheert globaal de natuurgebieden aan de Waddenzijk van het eiland en polder Waal en Burg. Aan deze oostzijde worden voornamelijk zilt gebieden ontwikkeld. Het is de bedoeling de bestaande buitendijkse gebieden eveneens verder te ontwikkelen (herstel en stimuleren van kreefters). In beide gevallen betreft dit bestaande natuurgebieden of gebieden die bestempeld zijn als EHS nieuwe natuur.

Noordhollands Landschap heeft via een legaat een parcel op het eiland in bezit gekregen.

Langs watergangen in de polders worden natuurvriendelijke oevers aangelegd die naast een functie voor lokale natuurwaarden ook als verbindingsoase kunnen fungeren tussen de verschillende natuurgebieden op Texel.

Het gehele eiland Texel is opgenomen in de TOP-lijst 'Bestrijding verdroging in Noord-Holland'. Aangenomen is dat reeds 50% van het hoogste herstel bereikt is. Als nog uit te voeren maatregelen worden genoemd:

- Herstel Binnenduinrandsystemen
- Vermatting De Dennen
- Vermatting na grondverruiming

Dit is echter geen limitatieve opsomming. Projecten die bijdragen aan het terugkrijgen van de verdroging van de natuurgebieden komen in aanmerking voor de subsidiegeboden die beschikbaar zijn voor de TOP-lijst.

Verder zijn door gebiedspartijen wensen aangegeven voor het streefbeeld natuur (zie kader).

ANV De Liew

In 2012 is er een goede samenwerking tussen Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, De Liew en andere partijen. Daardoor wordt natuurbeheer in de volle breedte opgepakt. Dit geldt in het bijzonder voor het weidevogelbeheer. Daarbij wordt gefocust op de volgende onderdelen:

- Mozaïekbeheer in gemeenschappelijk gebied uitwerken in gebiedspecifieke maatregelen voor de groen/blauwe catalogus.
- Oplossingen voor het knelpunt SAN/visuïelbeel.
- Efficiënte maatregelen voor de regulering van het aantal overwinterende ganzen en bepaalde productoren van weidevogels.

Het streefbeeld om bij de afronding van de EHS 80% van de resterende ha's in te vullen door middel van particulier natuurbeheer ligt in 2013 op schema.

Staatsbosbeheer

In 2013 is het aanvergeven gebied van de binnenduinrand vanaf Den Hoorn noordelijk naar de bovend (parallel aan de Bannelpotweg) afgevoerd. Deze gronden met bijzondere zoete kwelstromen vanuit het achterliggend duingebied zijn zo ingericht dat hoogwaardige botanische en andere, aan kwelstromen gebonden, natuurwaarden zich kunnen ontwikkelen. Beheer als bosland met natuurelding ligt voor de hand. Uitgifte van deze gronden op basis van natuurpacht is de meest waarschijnlijke vorm om dit beheer te waarborgen zoals nu gebeurt op het mede verworven en in 2009 ingerichte deel aan de Oude Weg. De landschappelijke insichting geeft hier een mooie overgang van duingebied naar het achterliggend agrarische land.

In 2013 zijn herinrichtingsprojecten in de Nederlanden, Dorpsicht en Hanzepark voltooid. Bij de Hanzepark is de EHS robuust afgevoerd en zijn gronden getuigd met naburige binnenduinranden voor betere aanvergeven gebieden.

Goedverwerving heeft na 2013, na realisatie van een robuuste binnenduinrandontwikkeling, geen prioriteit meer.

Indien er geen agrarische activiteiten meer in het in polderde de Kull (westkant) en de Naal (westkant) plaatsvinden, kan de westzijde van deze polderde worden verworven.

Streefbeeld natuur 2013

In 2013 is de EHS robuust en oerfval een schakeling van de natuur- en landschapstypen die Texel rijk is, waaronder de diaren en binnenduinranden met natte en droge duinvegetaties, bosgebieden, droge en natte (bloemrijke) graslanden, zilte graslanden, kwelders, tuinwelden, kolkten, weidevogelgebieden, duinbeken, etc. Het particulier natuurbeheer binnen de EHS heeft op basis van het Afprakerkader haar plaats gekregen.

Ook verdunding vormt geen beperking meer voor de ontwikkeling van natuurwaarden. Dit geldt vooral in de binnenduinranden rond De Dennen en polder Waal en Bietg.

In aanvulling op de gronden die deel uitmaken van de EHS worden op Texel tevens natuurwaarden ontwikkeld of behouden middels agrarisch natuurbeheer. Het benodigde instrumentarium hiervoor is aangepast of ontwikkeld. Ouderdelen van het eerder genoemde Afprakerkader hebben hieraan een goede bijdrage geleverd. Het agrarisch natuurbeheer is niet alleen gericht op floristische maar ook op faunistische waarden, waaronder die van weidevogels.

De watergangen op Texel zijn waar mogelijk voorzien van natuurriendelijke oevers. Deze hebben een functie als leefgebied voor een diverse flora en fauna, ook fungeren zij als verbindingsoeven tussen de

verschillende natuurgebieden op Texel. Bij enkele belangrijke kunstwerken, zoals staven of gemalen, die een belemmering vormen voor de uitwisseling van met name vissen, zijn vispassages aangelegd.

Litteratuur

- Dienst Landelijk Gebied, 2002, *Gebiedsplan Texel. Beperkingen Programma Bieren*. In opdracht van de Provincie Noord-Holland. Vastgesteld door GZ op 5 november 2002.

2 Toelichting streefbeeld thema Landbouw 2013

Wat is de opdracht die we hebben meegekregen

Als onderdeel van het Afspreekkader - aanvullende maatregelen bij veresiling EHS, is door de provincie een actie meegegeven aan de Gebiedscommissie. Het gaat hier om het verkrijgen van de status landbouwkundig probleemgebied: gebied met natuurlijke handicaps. Door de eilandpositie is aan- en afvoer van producten en grondstoffen relatief duur. Ook de afhankelijkheid van regenwater als enige zoetwaterbron zorgt voor een aantal negatieve effecten op de concurrentiepositie van de landbouwers; te nat, te droog en te zilt kan allemaal voorkomen binnen hetzelfde teeltseizoen. Door de landbouw wordt de actie om Tesel aan te laten wijzen als gebied met natuurlijke handicaps ondersteund.

Het Europese fonds voor Plattelandsontwikkeling (POF2) stelt middelen beschikbaar voor de agrarische sector. Om het initiëren van projecten te stimuleren heeft de Provincie enige cofinancieringsmiddelen gereserveerd op de begroting. Ook op Rijksniveau kunnen cofinancieringsmiddelen worden aangevraagd voor projecten die vallen binnen het zogenaamde 'Ondernemersprogramma'. Ook dit programma is gerelateerd aan POF2, echter de aanvragen om subsidie voor dit programma lopen buiten de provincie om en moeten rechtstreeks bij Dienst Regelingen/LSN worden aangevraagd.

Wat weten we nog meer

Recent (oktober 2007) is op het eiland een agrarisch structuuronderzoek afgerond door de STIVAS. Dit onderzoek is gericht naar aanleiding van de ontwikkelingen rond Waal en Burg. Naast een analyse van de huidige agrarische situatie op Tesel worden in het onderzoek een aantal knelpunten benoemd en aanbevelingen gedaan.

Voortaf is te noemen dat:

- de gemiddelde bedrijfsoppervlakte van het Teselse bedrijf relatief hoog is, zeker in de 'widerse' polders;
- de investerings- en innovatiedrang sterk is te noemen, bij de sector (80 % van de bedrijfsvoelden staat hiervoor open);
- er door de ruime wisselheut en sterke regulatie, bij zowel de postaarappellatie als bij de bloembollenteelt, op een 'gezonde' manier wordt gewerkt;
- bij de melkveehouderij de bedrijfsgroette niet afwijkend is van het Nederlandse gemiddelde en
- de melkveehouders de afgelopen periode kan hebben gereserveerd in de aankoop van melkquota's;
- de schapehouderij een belangrijke Teselse onderdeel van de sector blijft. Dit ondanks de organische prijsontwikkelingen.

- vanuit de sector naar bedrijfsvergroting ook gezocht wordt naar bedrijfsomslag en het leveren van groene diensten;
- 60% van de boeren aangesloten is bij de Agrarische Natuurvereniging De Lieve en dat deze vereniging dus bleiend kan worden genoemd.

Bijzonder is te merken dat:

- mede door de sterke reactie en ruime beschikbaarheid bij postorderappelen en bloembollen de gronden versnipperd zijn;
- het merendeel van de grinters levende ondernemers haar verkavelings situatie niet als slecht beschouwt;
- er ruimtelijk algemene knelpunten zijn die moeten worden opgelost.

Zorgvraagstukken

- Naast de diverse in het rapport genoemde knelpunten komt de Hoge Berg in het rapport naar voren als 'het rugpand' van de eilanders.
- Vooral in een adempauze genomen met de schapehouders. Het schaap als de 'staafvoeder' van het eiland mag niet versnipperen. De boeren op de Hoge Berg moeten voldoende mogelijkheden hebben, ruimen, (zelf) organiseren en krijgen om een gezond bedrijf te kunnen runnen. Ook de schapehouders eiden op het eiland hebben geen noodkleding toekomen.

Belangrijkste aanbeveling

- De belangrijkste aanbeveling van het onderzoek is een planmatige vrijwillige kavelruil uit te voeren. Gebied Texel is daarbij het speelveld.

Streefbeeld 2013

In 2013 is Texel nog steeds in bezit van een innoverende, levende en sterke agrarische sector, met een grote diversiteit. Dankzij de inspanningen van de Agrarische Natuurvereniging De Linsow is 80% van de agrariërs lid van deze vereniging, waarvan de meesten actief lid zijn. Hierdoor is het gelukt om de juiste balans te vinden tussen economische ontwikkeling en natuur en landschap. Landbouwvriendelijk is het agrarisch areaal van Texel verder geoptimaliseerd. Dit is deels door schaalvergroting tot stand gekomen. Naast planmatige vrijwillige kavelruil is ook schaalvergroting gerealiseerd door het aangaan van vergaande samenwerkingsverbanden tussen bedrijven die elkaar aanvullen, versterken en zich als natuurlijke partners beschouwen. Deze laatste vorm van optimalisatie is vooral terug te vinden op het 'vrije' land.

De in 2008/2009 opgezette ruitgrondbank Texel heeft op het proces van schaalvergroting een versnellende werking gehad en zal ook in de toekomst haar nut blijven bewijzen. Ook is een beheergrondbank opgezet.

Op de Hoge Berg en het 'vrije' land zijn de meeste bedrijven terug te vinden die de al in 2007 ingezette trend van verbrede landbouw en diersoortenruimte verder hebben uitgebouwd.

Op de Hoge Berg hebben zowel de natuurwaarden als de boeren het naar hun zin. De Berg is hun 'Selling Point'. Voor de schapehouderij en het onderhouden van de landschapselementen, is naar alle tevredenheid een juiste vergoeding afgesproken. Daarnaast zijn ook andere ontwikkelingen ondersteund en is gezocht naar andere vormen van inkomsten voor deze sector. Ook elders op het eiland heeft de schapehouderij, mede op basis van haar beeldbepalende uitstraling, weer meer perspectief gekregen.

Op de agrarisch meer ontrendbare gronden, langs de natuurgebieden, zijn percelen waar boeren het (agrarisch) natuurbeheer verzorgen. De Lieve is voor deze gronden aangewezen als natuurbeherende organisatie. Het zijn goed onderhouden graslanden, weilanden, akkers, waar de natuur ruiter spel krijgt. Vanwege het maatschappelijk belang (natuurwaarden, biodiversiteit) worden de boeren hiervoor voldoende gecompenseerd.

Betrokken partijen hebben in een aangepast natuurbeheerplan afspraken gemaakt over het terugbrengen en compenseren van schade.

De agrarische sector heeft wederom bewezen een ondernemerske innovatieve sector te zijn op Texel, hierbij o.a. geholpen door de middelen die ter beschikking zijn gekomen via het 'Ondernemersprogramma - TOP2'. De Gebiedscommissie heeft hierin een stimulerende functie vervuld.

3 Toelichting streefbeeld thema Landschap, Cultuurhistorie en Archeologie 2013

Wat is de opdracht die we hebben meegekregen

Een specifieke opdracht met betrekking tot het landschap, cultuur en archeologie is niet aan de Gebiedscommissie gegeven. Wel liggen al grote delen van het landschap 'vast' in afspraken die hiervoor zijn gemaakt, zoals bijvoorbeeld in de afspraken over het Nationaal Park Duinen van Texel en het Bestuursconvenant van 1994. In dit convenant zijn afspraken gemaakt over landbouwvoorziening, recreatie/natuurontwikkeling, reservaatvorming, beheersgebieden, randschape en onder andere het in stand houden van 4000 ha permanent grasland. Het Convenant is ondertekend door de LTO, Werkgroep Landschapszorg Texel, Texelse Vereniging van Logiesverstrekkers, ministerie van LNV, provincie Noord-Holland en de gemeente Texel. De gemeente heeft een overzicht gemaakt van de archeologische vindplaatsen en de referentie hiervan. Verder zijn het Oude Land van Texel, de Eierlandse duinen, de stuifbergen, de westerduinen, de Hons en de Slufter opgenomen op de lijst van aardkundige monumenten Noord-Holland.

Wat weten we nog meer

Het is moeilijk om niet weer te vervallen in een lyrische omschrijving van het Texelse landschap. En iedere Texelaar zal aangeven dat dit landschap moet blijven en de moere waard is. Toch zal de gemeente alert moeten blijven om verrommeling en verval van het landschap tegen te gaan. Het is een voortdurende afweging tussen het algemeen belang en individuele (bedrijfs)belangen; het toestaan van bepaalde economische ontwikkelingen. Op dit moment is de gemeente bezig met het opstellen van het nieuwe Ontwikkelingsbeleid van Texel 'Ruinie voor Ontwikkeling'. Naar verwachting zal in oktober 2008 het Ontwikkelingsbeleid gereed zijn.

Vigerende plannen zijn:

- Structuurvisie Texel 2020.
- Bestemmingsplan buitengebied Texel.
- Natuur- en Landschapsbeleidsplan Texel met het daaraan gekoppelde Fonds voor structurele financiering Landschapsbeleidsplan Texel.

Na een periode van discussie tussen de Waddenzuiden is eind 2007 het Waddengebied voorgedragen voor de Werelderfgoedlijst van UNESCO. Juni 2009 zal duidelijk zijn of de voordracht wordt goedgekeurd.

Staatsbosbeheer

Staatsbosbeheer adviseert het open karakter van het oude land en de polder te behouden. Bebouwing zal in dat geval plaats moeten vinden bij bestaande boerderijen en niet in het open landschap. Nieuwe recreatieterreinen in open landschap moet tegengestaan worden. Een bij Teriel passende vorm voor het overbouwen in het landschap zal moeten worden ontwikkeld en gebruikt.

Staatsbosbeheer

Staatsbosbeheer adviseert het open karakter van het oude land en de polder te behouden. Behouding zal in dat geval plaats moeten vinden bij bestaande boerderijen en niet in het open landschap.

Nieuwe recreatieterreinen in open landschap moet toegankelijk worden. Een bij Texel passende vorm voor het verbouwen in het landschap zal moeten worden ontwikkeld en gebruikt.

In december 2007 hebben wij Texel voorgesteld als 'Voorbeeldgebied investeren in Landschap'. Het doel van dit project is het ontwikkelen van duurzame financieringsvormen voor herstel, aanleg en beheer van het landschap en landschapselementen op Texel, door de inzet van publieke en private middelen. Voor de private middelen zal vooral naar nieuwe mogelijkheden vanuit de toeristische sector worden gezocht, om koppeling worden gemaakt tussen degenen die het landschap onderhouden en degenen die profiteren van het landschap. De gedachte is om te komen tot een revolving fund. Maart 2008 zal duidelijk zijn of Texel is geselecteerd door het ministerie van UNV. In de coördinatie is onderstaande lijst van acties opgenomen, die het landschap nog mooier moeten maken:

a. Perceelranden

Over het hele eiland verspreid zijn al veel perceelranden in beheer in de vorm van laanranden en grasranden (28 ha). Ook natuurvriendelijke oevers (3 ha) geven kleur en fleur aan een aantal waterlopen. De ambitie is om impulsen te geven aan het beheer van perceelranden in omvang en kwaliteit. Gestreefd wordt naar een uitbreiding van 27 ha laanrand en 6 ha natuurvriendelijke oever in 6 jaar.

b. Tuinwallen

De meest bekende landschapselementen op Texel zijn de tuinwallen. Deze bevinden zich voornamelijk op de hogere en drogere gronden van het oude land van Texel en dienen enerzijds en tot op de dag van vandaag als perceelafsluiting. Bij de natuurkarding zijn veel tuinwallen verdwenen en vervangen door moderne raster. Door invoering van de beheerregeling ROL/RAI is de achteruitgang gestopt. Er is nog 130 km tuinaal over waarvan voor 89 km een onderhoudsvergoeding is. De ambitie is om over 6 jaar nog 60 km extra in beheer te hebben. Verder wordt waar mogelijk het tuinaalcomplex verder hersteld en uitgebreid. De nieuwe tuinaallen mogen overigens geen belemmering vormen voor de landbouw.

c. Kolken

Betelste tuinaallen zijn ook de kolken karakteristieke landschapselementen op het oude land. Deze roede uitgravingen dienden als drinkwateraanwinning voor het vee. Na tijden van dempen heeft de ROL/RAI-regeling ook hier voor een kompas ten goede gezorgd. Er zijn momenteel nog 200 kolken over. Gestreefd wordt om over 6 jaar alle kolken in beheer te hebben.

d. Kreekrsten

Kreekrsten en oude waterlopen liggen verspreid over het hele eiland. Streefbeeld is deze elementen, die van landschappelijke en cultuurhistorische betekenis zijn, te herstellen en te behouden.

e Herstel historisch landschap

Een voorbeeld is het project 'Oude Hoorn' waarbij langs de reus-stonade aanvering tussen het vroegere Marsdijk en De Hoorn op enkele plaatsen de geschiedenis weer zichtbaar is gemaakt. Oude Hoorn is een integraal project van natuur, landschap en cultuurhistorie. Gestreefd wordt naar uitvoering van meer van dergelijke projecten op Texel.

f Schapenboeren

Typisch in het Texelse landschap zijn de 65 schapenboeren. Deze boeren hebben grotendeels hun functie verloren en hebben dus nauwelijks economische waarde. Cultuurhistorisch en landschappelijk zijn deze boeren echter zeer waardevol, ze dragen bij aan de Texelse herkenbaarheid. Er wordt dan ook naar gestreefd om per jaar één schapenboer te restaureren. Verder wordt gezocht naar een passende andere functie als economische draager.

g Peerdepadjes

Tot ongeveer 1950 kende Texel veel onverharde wegen. Texel was tot die tijd een agrarisch eiland waarbij veel vervoer plaatsvond met paard en wagen. Ten behoeve van het paard was het midden van de weg geplaveid met een strookje met stenen, het peerdepadje. Het streven is om in 6 jaar 2 km peerdepadjes te herstellen, respectievelijk terug te brengen.

h Hoge Berg

De Hoge Berg is een kleinschalig gebied met kenmerkende tuinstadjes, kolken en schapenboeren. De beroemde Texelse schapen met hun lammeten begrazen de graslanden. Het is voor de schapenboeren op de Hoge Berg echter moeilijk om een economische gezonde bedrijfsvoering te realiseren. Voor onderhoud van het landschap en het behoud van schapen op de Hoge Berg (en op andere delen van het oude land) is het noodzakelijk dat de schapenboeren op de Hoge Berg hun bedrijf voort kunnen zetten. Het streven is een landschapspakket te ontwikkelen waarmee het behoud van graslanden met schapen in dit cultuurhistorisch waardevolle landschap tegen vergoeding mogelijk wordt gemaakt.

i Toegankelijkheid

De toegankelijkheid van het landelijk gebied wordt op beheerste wijze vergroot. Daarbij is rekening gehouden met flora, fauna en agrarische belangen. Het verbieden van de toegankelijkheid kan via wandelpaden (ook over boerderland), fietspaden en ruiterpaden.

Belangrijk is om aan te geven dat vooral de agrarische sector de 'hoofdwon' van het landschap zijn (buiten de natuurgebieden). Deze sector is dan ook van cruciaal belang om het landschap te behouden. Positief is dat 66% van de agrariërs lid is van de Agrarische Natuurvereniging De Lierow.

Streefbeeld landschap cultuurhistorie en archeologie 2013

Via het project 'Ruimte voor Ontwikkeling' zijn door de gemeente duidelijke richtlijnen gegeven waaraan nieuwe ontwikkelingen moeten voldoen. Er is een beheers- en uitvoeringstraject ontwikkeld waarmee het landschap kan worden gefinancierd. Dingen die door het maatschappelijk relevant is stand houden van het landschap inkansaten droeven, worden voldoende gecompenseerd door dingen die profiteren van het landschap en ervan profiteren. Hierin is een goed gevuld en georganiseerd publiek-private fonds opgericht. De Agrarische Natuurvereniging De Lierw vervult voor de instandhouding van het landschap een voortrekrol.

In 2013 is 27 ha natuurwoud en 6 ha natuurvriendelijke oevers aangelegd, zijn 60 km tuurwal extra en alle kolken in beheer genomen. Overige tuurwallen zijn hersteld. Ook is een groot aantal kreekresten en oude waterlopen weer zichtbaar in het landschap, zijn 6 schapenboeken gereviseerd en heeft een groot aantal boeren een passende functie gekregen. 2 km peerdpaadje is hersteld, dat wel in oude staat teruggebracht.

Er is door de beheerders organisaties en partijen een gezamenlijk onderhoudsprogramma opgesteld, waarin een lading is opgenomen voor het onderhoud en beheer. Hierin zijn ook de onderhoudskosten meegenomen. De plannen rond de Gouden Oerhoek zijn uitgevoerd. Er is een begin gemaakt met de onderwaterarcheologie.

Het Waddengebied is opgenomen op de Werelderfgoedlijst

4 Toelichting streefbeeld thema Water 2013

Wat is de opdracht die we hebben meegekregen

De opgave voor de Gebiedscommissie Terschelling voor water is vaag. Er wordt verwezen naar het Provinciaal waterplan 2006-2010 'Beveiligd omgaan met water', waarin de hoofdlijnen van het beleid zijn verwoord voor het beheer van het Noord-Hollandsche watersysteem. In het Waterplan wordt het waterbeleid beschreven aan de hand van een aantal invalshoeken: veiligheid, waterversoening en -tekort, waterkwaliteit en grond- en drinkwater. De laatste drie invalshoeken zijn relevant voor dit USP.

In hoofdlijnen is hierover het volgende op te merken.

Wateroverlast en watertekort

Door klimaatveranderingen zullen naar verwachting extreme neerslagsituaties en uitzonderlijk droge periodes toenemen. Zonder maatregelen zal de kans op wateroverlast of -tekort dan ook toenemen. Om de schade in overlastsituaties zo beperkt mogelijk te houden moeten gebieden worden ingericht voor de opvang van water. Willen we anticiperen op droogtesituaties dienen we te beschikken over voldoende en (zo mogelijk) zoveel mogelijk gebiedseigen water.

Om overlastsituaties tegert te gaan wordt van de waterschappen gevraagd in 2008 een uitvoeringsprogramma gereed te hebben voor het oplossen van de wateropgave. Tevens dragen ze de verantwoordelijkheid voor de voorbereiding van maatregelen in de polders, gericht op voorkomen/beperken van overlastsituaties of situaties met watertekorten. Gemeenten voorkomen dat de wateroverlast toeneemt door uitvoering van ruimtelijke plannen. Tevens betreffen zij kansen om overlastsituaties op te lossen door functiecombinaties met bijvoorbeeld natuur, recreatie, landschap en cultuurhistorie. Voor het droogtebeheer wordt van de waterschappen verwacht dat ze, waar mogelijk en wettelijk voor het vooraudbeheer, flexibel peilbeheer toepassen. Gemeenten bestrijden het watertekort door afkoppelen en infiltratie van hemelwater.

Waterkwaliteit

Op 22 december 2000 is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) van kracht geworden. Deze richtlijn beoogt onder meer de bescherming en verbetering van aquatische ecosystemen en duurzaam gebruik van water. Het doel is om voor alle wateren een 'goede toestand' te bereiken. Dit wil zeggen, een goede chemische en een goede ecologische toestand. De Kaderrichtlijn Water onderscheidt waterlichamen als kleinste operationele eenheid. De regionale waterbeheerders dienen de biologische doelen voor de waterlichamen in hun beheer-

gebied zelf af te leiden. Hierbij moeten de kortweg gebied, ongeveer welke maatregelen zo per waterlichaam gaan nemen. Het versuchte effect van deze maatregelen moeten de 'vertalen' in de ecologische doelstelling. Omdat aan de Kaderrichtlijn Water een resultaatverplichting is verbonden, moeten de maatregelen ook uitgevoerd worden. De doelstellingen moeten in principe in 2015 gerealiseerd zijn. Waargenomen wordt vooral is mogelijk tot 2027.

In het Waterplan is aangegeven dat de 'ten behoeve van de KRW geformuleerde gebiedsgerichte, haalbare en realistische waterkwaliteitsdoelstellingen zoveel mogelijk worden gehaald, in 2013'.

Voor de wateren, waarvoor in 2009 al duidelijk is dat het bereiken van de kwaliteitsdoelstellingen meer tijd vergt, gaan 2021 of mogelijk zelfs 2027 als termijnen gelden. In 2027 echter voldoen alle oppervlaktewaterlichamen aan de normen.

Grond- en drinkwater

Het Europese grondwaterbeleid is verwoord in de Kaderrichtlijn Water en de Europese Grondwater-richtlijn. De Europese Unie verwacht dat de lidstaten een verdere verontreiniging van het grondwater voorkomen en dat locaties voor drinkwater daarnaast worden vastgesteld. Grondwaterlichamen dienen in Natura 2000 gebieden in een goede ecologische toestand te verkeren.

In het Waterplan is aangegeven dat de provincie ruimte wil bieden aan grondwateronttrekking, maar wil voorkomen dat dit negatieve gevolgen heeft in termen van verdroging, grondwateroverlast en achteruitgang van de grondwaterkwaliteit.

Naast dit waterplan is aan de Gebiedscommissie aangegeven dat het Masterplan Water moet worden afgerond en dat er moet worden gewerkt aan de TOP-lijst verdroging.

Een aantal verdrogingsprojecten wordt met steun gevoerd. Bovendien is echter duidelijk dat dit geen limitatieve lijst is, alle projecten die aanvragen voor het terugdringen van de verdroging van natuurgebieden kunnen onder deze TOP-lijst vallen.

Wat weten we nog meer

Wij weten dat klimaatverandering, zeespiegelstijging en bodemdaling een steeds grotere invloed hebben op onze leefomgeving. Op Texel moet dan ook een groot aantal fysieke maatregelen genomen worden om het watersysteem klimaatbestendig te maken. Deze sectorale ingrepen hebben grote invloed op de kwaliteit en de inrichting in het landelijk gebied. Om die reden is het noodzakelijk dat deze ingrepen gebeuren vanuit een integrale benadering. Dit wil zeggen dat de gebieden wateropgaven in samenhang met beleidsopgaven op het gebied van natuur, recreatie, landschap en milieu worden ontwikkeld.

De provincie Noord-Holland en de drie betrokken waterschappen zijn voor de periode 2007-2013 een samenwerkingsverband aangegaan, waarin zij hebben afgesproken om de wateropgave zoveel mogelijk mee te laten koppelen met de ILG-doelen. De partijen hebben onder andere afgesproken om de (financiële) instrumenten, die gekoppeld zijn aan respectievelijk ILG en de wateropgave zoveel mogelijk gezamenlijk

in te zetten, om te komen tot een integrale aanpak van de watersystemen. De provincie en waterschappen spannen zich in om levensvatbare beleidsvoorstellen, die zich bij de realisatie voordoen, weg te nemen. Verder hebben zij afgesproken dat alle belanghebbende partijen (provincie, waterschappen, gemeenten en mogelijke andere partijen) financieel bijdragen aan integrale waterprojecten. De provincie is hierbij bereid om ILC-gelden in te zetten voor de realisering van waterdoelen, de waterschappen zijn bereid om ook gelden in te zetten voor de realisering van de verschillende ILC-doelen.

In het kader van het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW, 2003) zijn afspraken gemaakt over de aanpak van wateroverlast, waterkwaliteit en watertekort voor de komende jaren. Voor het op orde brengen van het watersysteem hebben alle partijen, ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid, een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het realiseren van deze beleidsdoelen. Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten hebben de afspraak gemaakt om gezamenlijk op te trekken en programma's op te stellen die anticiperen op de veranderingen die op ons afkomen.

Door het Hoogheemraadschap zijn drie programma's in ontwikkeling/uitvoering genomen, te weten:

1. het programma wateroverlast (reeds in uitvoering);
2. het Kaderrichtlijn Water programma, waarvoor een concept maatregelenprogramma beschikbaar is, dat in 2009 in uitvoering genomen gaat worden en
3. het programma watertekort, dat na 2010 in uitvoering wordt genomen.

Programma wateroverlast (WB21)

Het bestuur van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier heeft in oktober 2005 besloten om uitvoering te geven aan het programma wateroverlast. In dit programma zijn op polderniveau maatregelen op hoofdlijnen geformuleerd, met als einddoel dat de polders in 2015 op orde moeten zijn. Er is voor gekozen om bij de uitwerking van concrete maatregelen afstemming te zoeken met andere opgaven in het gebied, zoals bijvoorbeeld opgaven op het gebied van natuur, recreatie en agrarische structuurverbetering. Deze afstemming kan alleen succesvol zijn als er samengewerkt wordt met andere partijen en er flexibiliteit in de uitvoeringsprogramma's zit.

Van 4 polders op Texel is vastgesteld dat zich een wateroverlastprobleem voordoet. Per polder zien de maatregelen er, op basis van het inzicht van 1 januari 2008, er als volgt uit:

Polder	Gemaal m ³ /min	Stuw aantal		Waterberging ha		Polders kosteneffectief ¹¹
		opgaaf	gereed	opgaaf	gereed	
Einfant	60	1	0	3,4	1,3	Minder kosteneffectief
Waal en Bug	15	19	0	4,4	3,5	Kosteneffectief
Gemeenschap polders	0	17	5	0	0	Minder kosteneffectief
Prins Hendrikpolder	0	1	0	0	0	Niet kosteneffectief
Totaal	75	42	5	13,8	4,8	

¹¹ De inspanning die gedaan wordt om de wateroverlast op te lossen (kosten), staat in relatie staan tot de schade die bij overlast voortvloeit; de ingespannen kosten/overlast verhouding (K/W). In principe financiert het Hoogheemraadschap LT maatschappij de kosten. Colofon met een K/W-verhouding. Wanneer deze 1 zijn genomen, is de K/W met zich in deze gebieden uit het op.

Naast het vergroten van het gemiddeld Kraaskeent met circa 75 m³/min en het aanpassen van 42 staven moet de ruime voorwater bijdrage worden met ongeveer 13,8 ha. Met het uitvoeren van de maatregelen die voor 2008 op de planning staan en de realisatie van de waterberging bij Dorpsdijk is het grootste deel van de wateropgave gerealiseerd.

Kaderrichtlijn (KRW)

Uit onderzoek is gebleken dat de kwaliteit van het oppervlaktewater op Tesel niet op orde is. Het oppervlaktewater op Tesel is matig tot brak, de wateraanvoer vindt uitsluitend plaats via regneraten en in de zomer staan sloten regelmatig droog. De belangrijkste knelpunten in het systeem worden veroorzaakt door een overmaat aan meststoffen (nutriënten) en te snelle oeveren van watergangen. Mede hierdoor is de biodiversiteit nog onvoldoende. De migratie van vis ondervindt over het algemeen hinder van stromen en gemalen.

Op dit moment wordt in nauw overleg met de omgeving gewerkt aan een maatregelenpakket voor het op orde brengen van de waterkwaliteit. Op Tesel hebben de belangrijkste inrichtingsmaatregelen betrekking op vismigratie en het natuurvriendelijk inrichten van oeveren.

In lijn met de systematiek van de KRW zijn maatregelen op het niveau van een watersysteem²⁾ gedefinieerd. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen verplichte maatregelen (die gerapporteerd worden aan Brussel) en vrijwillige maatregelen (die een meeropgave zijn van de ambitie in het gebied). Voor Tesel zijn 3 waterlichamen gedefinieerd.

De lijst met overloperige maatregelen (d.d. 15 januari 2008) ziet er, ten aanzien van vismigratie en natuurvriendelijke oeveren, als volgt uit.

Waterlichaam	Vismigratie aantal		Waterberging ha		Overige maatregelen
	verplicht	vrijwillig	verplicht	vrijwillig	
1. Dierland	2	3	1,5		1 vrijwillig herstel 2 km duimel
2. Wad en Berg	1	6	1		5 uitpassing gemiddeld Kraaskeent
3. Gemeenschappelijke polders	2	11	3		2 vrijwillig herstel 5 km duimel
Totaal	5	20	5,5		

Zowel de verplichte als vrijwillige maatregelen worden in maart 2008 ter goedkeuring overgelegd aan het bestuur van het Hoogheemraadschap en kunnen daarna beschouwd worden als richtinggevend.

²⁾ Een gebiedsgebonden systeem van verschillende oeveren.

Waterkaart

Het programma waterkaart wordt uitgewerkt in de planperiode van Waterbeheerplan vier (WB4) en komt pas na 2010 beschikbaar.

Projecten

Het voorgestelde pakket aan maatregelen betekent een forse ingreep in het landelijk gebied, die afgevoerd gaat worden met betrokken partners. Daarbij is het een maatschappelijke uitdaging om andere opgaven, zoals natuur, recreatie en agrarische structuurverbetering, vroegetijdig te integreren zodat werk met werk gemaakt kan worden. Het ILG-kader stelt zich tot doel om deze meerwaarde te realiseren door plannen op elkaar af te stemmen en ILG-budget hiervoor beschikbaar te stellen.

Het Hoogheemraadschap werkt concreet aan de realisatie van de volgende projecten.

Projectnaam	Samenwerking	Uitvoering	Geplande projectkosten
NVO* Eiland	De Linde, gem. Tessel, IJL, Natuurmonumenten	2009	WB-21: 1 ha wlt** KRW: 15,7 km riv. natuur, landbouw
Duytsche	IJL, gem. Tessel	2009-2010	WB-21: 0,5 ha wlt KRW: 0,6 km riv. natuur
Duytsche fase 1 en 2	IJL, gem. Tessel	?	WB-21: 7 ha KRW: verbetering waterkwaliteit, natuur
Hugtenhul	Natuurmonumenten, gem. Tessel	?	WB-21: 0,1 ha KRW: 0,8 km riv. natuur
Vieringse Kraakert	Natuurmonumenten, Rijkswaterstaat, gem. Tessel	?(overname)	Vieringse builen/binnenwater
De Bol	Natuurmonumenten, gem. Tessel	Afgevoerd in december 2007	natuur
Kalduytenfilter	gem. Tessel	2009 (overname)	waterkwaliteit gekoppeld aan RWZ, lokale verhoging
Duivendijk gebied landaansluit naar het veen	Natuurmonumenten, gem. Tessel	2008	WB-21

* NVO = natuurvervalsing overname, ** wlt = waterberging

Grond- en drinkwater

Gebied Texel is opgenomen in de TOP-lijst bestrijding verdroging in Noord-Holland. Aangezien in dat reeds 50% van het bosopde bestel bereikt is. Als nog wilt te voeren maatregelen worden genoemd:

- bestel Binnenschuandsysteem;
- vernatting De Derssen;
- vernatting na grondverwerking.

Dit is echter geen limitatieve opsomming. Projecten die bijdragen aan het terugbrengen van de verdroging van de natuurgebieden komen in aanmerking voor de subsidiecyclus die beschikbaar zijn voor de TOP-lijst.

Water - natuur

Bij De Lierse bestaat de wens om in de periode februari-mei ten behoeve van wilde vogels een aantal percelen plasdras te zetten. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier staat hier op voorhand niet afwijzend tegenover. De voor- en nadelen zullen eerst echter nog nader onderzocht moeten worden. Het creëren van plasdrassituaties mag bijvoorbeeld niet tot een forse vergroting van het watertekort en/of verdroging leiden. Mogelijke kansen liggen in de berusting van het effluent van de RWZI.

Verder zijn door Staatsbosbeheer wensen aangedragen voor het strefbeeld water (zie kader).

Staatsbosbeheer

Het tegengaan van de verdroging en een perfecte waterbalans voor het eiland zijn belangrijke maatschappelijke bij de herinrichtingsprojecten de Nederlanden, Dorpszicht en Harenplas. Ook het project 'Vernatting de Derssen' (bestaan vanuit het Maatschap Water) levert een bijdrage aan het langere beschikbaar zijn van kwaliteitswater voor onder meer het achterliggende agrarische land. Verbetering van de voorraad met grondwater in de natuurgebieden kan zowel de natuur- als agrarische belangen op Texel dienen.

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HONK) heeft de scheiding van natuur- en landschapswater in het noorden van Eierland gerealiseerd, waardoor de waterkwaliteit in de Ruggenloot en omgeving verbeterd is. Het gebied heeft daarnaast nog steeds een waterbergingsfunctie voor het agrarische deel van polder Eierland, bij extreme neerslag.

Verder zijn er gezamenlijke projecten opgestart om de hoeveelheid met water.

Strefbeeld water 2013

Alle partijen streven naar synergie tussen water en de overige thema's en beleidsdoelen, en zijn bereid om, ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid, financieel en procedurueel bij te dragen aan het realiseren van elkaar doelen.

Voor water streeft wij in zijn algemeenheid naar een gezond en betrouwbaar watersysteem, dat de veerkracht heeft om (plaatselijk) verontreinigingen en klimaatschommelingen op te vangen.

Specifiek is hier per invalshoek het volgende aan toe te voegen.

Wateroverlast en watertekort

Alle maatregelen om de historische wateroverlast op Texel te voorkomen, zijn uiteindelijk in 2015 uitgevoerd. Indien zich nadere (stedelijke) ontwikkelingen voordoen, die een extra wateropgave met zich meebrengen, worden binnen die ontwikkeling compenserende maatregelen genomen. Hierbij zijn waar mogelijk combinaties met andere functies gemaakt.

De mogelijkheden voor het vasthouden van gebiedseigen zwel water worden optimaal benut. Dit heeft tevens een positieve uitwerking op de verduaring op het eiland.

Waterkwaliteit

In principe wordt in 2015 voldaan aan de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water. De hier toe benodigde maatregelen worden, voor zover redelijkerwijs mogelijk, in deze periode uitgevoerd.

Grond- en drinkwater

In de binnendunland en de aangrenzende gebieden zijn maatregelen genomen om de verduaring tegen te gaan.

Water - natuur

Indien er geen negatieve effecten zijn op de waterhuishouding, zijn er op Texel een aantal plaatsen waar in de periode februari-mei ten behoeve van weidevogels plaatsituaties worden gecreëerd.

Literatuur

- Ansvierem, 2007. Ambitiemonitor Waddenzeegebied. De regionale indicator.
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, 2005. Ruimtelijk bescherming tegen wateroverlast.
- Provincie Noord-Holland, 2006. *Bevloed omgaan met water*. Provinciaal Waterplan Noord-Holland 2006-2010. Vastgesteld door Provinciale Staten op 30 januari 2006.

5 Toelichting streefbeeld thema Recreatie en toerisme 2013

Wat is de opdracht die we hebben meegekregen

De opgave voor de Gebiedscommissie Texel voor recreatie en toerisme is algemeen van aard. Uitgangspunt in het ruimtelijk beleid voor recreatie en toerisme is ervoor te zorgen dat er een 'beleefbaar vrijetijdslandschap' voor bewoners en toeristen in Noord-Holland is. Toerisme en recreatie zijn een speerpunt van beleid. Op diverse onderdelen van het thema recreatie en toerisme, zoals netwerken, wordt in de loop van 2007 nieuw beleid ontwikkeld. Dit komt in kaderbrief voor 2008 aan de orde.

Specifiek voor boerenlandpaden is aangegeven dat de provincie Noord-Holland circa 85 km wil realiseren.

Wat weten we nog meer

Recreatie en toerisme sluiten goed aan op de doelstellingen voor Sociaal Economische Vitalisering (de SEV-doelen). Het initiatief om ruteroutes en eventuele paard- en wagenroutes op het eiland te combineren met bed & breakfast en stallingsmogelijkheden voor het eigen paard, past hier naadloos in.

De toeristische en recreatieve bedrijven en organisaties op het eiland hebben zich altijd ingezet voor een duurzame ontwikkeling van de sector. Deze heeft zich ontwikkeld tot een sterfge sector die grotendeels in balans is met natuur, milieu en culturele aspecten. Hiermee is een krachtige partner ontstaan die de vitaliteit van het eiland ondersteunt. Juist de culturele en natuurwaarden zijn volgens de sector het 'antique selling point'. Duurzame ontwikkeling zal de sector ook in de toekomst vasthouden.

De gemeente is initiatiefnemer voor het project 'De Goeden Driehoek'. Dit project streeft naar herstel en inrichting van landschappelijke en cultuurhistorische elementen en bevordering van het toerisme en recreatieve elementen in het projectgebied van de Goeden Driehoek. De Hage Berg, een kleinschalig gebied met kammerloze tuinwalleden, kolken, heide weggetjes en schapeboeren, maakt hier deel van uit. Onderdelen van het project zijn de realisatie van wandel-, fiets- en ruilpaden, een vaarroute 'Skidew' en de aanleg van recreatieve elementen.

Economie wil het buitenterrein vernieuwen, waardoor het een combinatie biedt van recreatie en vermaak, natuur en cultuur.

Staatsoverheid en de toeristische sector hebben aangegeven, dat er fietspaden op Texel zijn die door de toenemende recreatiedruk mogelijk verbreed moeten worden. Voor het Nationaal Park Duinen van Texel wordt dit momenteel onderzocht, in het kader van het Verbeterplan Infrastructuur. Het beleid in het Nationaal Park is er verder op gericht om uitbreiding van fietspaden op de ene plaats te compenseren door vermindering elders. Tevens wordt gedacht aan een duurzame en kwalitatieve verbetering (losse tegels of asfalt vervangen door beton).

Bij De Liere bestaan er ideeën voor het herstel van oude ommetjes (bijvoorbeeld rond Oosterrand). Ook via het Loopsproject (met als start de Mier) kunnen wandelstructuren ontstaan.

Daarnaast zijn de volgende ideeën aangebracht:

- Uitbreiding van het aantal fietsstallingen bij de strandpaden.
- In Den Hoorn, De Cocksdorp en De Koog een totale aanpak van de bestrating in duurzaam, gebakken materiaal (zowel het wegdek als verbrede trottoirs). Straat en trottoirs hierbij eenzijdig hoogtepouwen. Verder een totaal aanpak van verlichtingsarrangementen (regelmatige vormgeving en kleurstelling). Tevens het plaatsen van straatmeubilair (als bankjes, fietsrekken en vuilnisbakken) van goede kwaliteit en kleurstelling (doppen oogert een eigen kleur kiezen).
- parkeerterreinen bij paal 13, 17, 28 en 31 voorzien van deugdelijke bestrating (eventueel kunnen vrijkomende betonstenen vanuit de dorpen hiervoor gebruikt worden).
- Realiseren van het Zeeveepad langs de buitenste duinreef bij De Koog.

Streefbeeld recreatie en toerisme 2013

Texel kent een sterke, goed ontwikkelde recreatieve en toeristische branche die duurzaam toerisme heeft geïncorporeerd. Het maximum is gebaald uit de seizoenverbruik, zonder dat dit een negatief effect heeft op natuur en milieu. Het aanbod is divers en richt zich vooral op de kennismaking met en beleving van het specifieke Texelse landschap, de natuur en (cultuur)historie. Naast strand, duinen en de natuurgebieden zijn Ecomare en het gebied rond de Gouden Driehoek kerngebieden voor de beleving van natuur-, cultuur en landschapswaarden.

Het eiland wordt ontsloten door een divers aanbod van kwalitatief goede wandel- en fietspaden met een duidelijke bewegwijzering, die de diverse 'highlights' op Texel goed bereikbaar maken. De kernkwaliteiten van het eiland worden hierdoor niet aangetast. Wandelen over het boerenland is mogelijk via een aangesloten netwerk dat gekoppeld is aan de andere netwerken.

Naast reguliere fietspaden zijn er ook voor mountainbikers voldoende mogelijkheden op het eiland. Het ruiterpadennetwerk is afwisselend (routes langs het strand, de duinen en het boerenland) en is gecombineerd met bed & breakfast en stallingmogelijkheden voor het eigen paard. Er wordt toegewerkt naar een aangesloten ruiterroute met slaapplekken van de Raadstad het Texel, op eigen paard de stad uit en terug naar Texel is mogelijk.

In de natuurgebieden zijn de recreatiemogelijkheden afgestemd op die vormen die op natuurbeleving zijn gericht. Het kunnen beleven van de Texelse waarden natuur, rust, ruimte en diversiteit krijgt hier voorrang. In de buurtschappen De Dennen en het Krimbos is ook ruimte voor recreatievormen die meer op sport en spel gericht zijn. Intensieve vormen van recreatie zijn geconcentreerd op recreatie-terreinen en het strand bij De Koeg. Door de recreatieactiviteiten goed te organiseren blijft de kip met de godden vieren gekoesterd. Recreative voorzieningen zijn goed op orde, het vinden van de middele hiërarchie wordt als een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid gevoeld.

6 Toelichting streefbeeld thema Sociaal Economische Vitalisering 2013

Wat is de opdracht die we hebben meegekregen

Een specifieke opdracht is in dit kader niet gegeven, anders dan de kaders die zijn opgenomen in de Zomerbrief van 2007. Hierin wordt aangegeven dat in het kader van SEV integrale projecten ingediend kunnen worden, die aansluiten bij het Europees plattelandsontwikkelingsprogramma POF. Dit betreffen maatregelen gericht op:

- verbreding in de landbouw naar niet-agrarische activiteiten;
- toeristische en recreatieve voorzieningen;
- natuurlijk en cultuurhistorisch erfgoed;
- opzetten van kleine ondernemingen met sociaal economische en/of historische binding;
- dorpsvernieuwing en -ontwikkeling.

Wat weten we nog meer

Sociaal Economische Vitalisering (SEV) loopt door alle voorgaande thema's heen. SEV is ook de basis voor het Leaderprogramma 2007 - 2013 dat door de Europese Commissie is goedgekeurd en waar Terschelling onderdeel van uitmaakt. Het Leaderprogramma is te beschouwen als een extra instrument om projecten/ programma's op te pakken en middels de bottom up aanpak ideeën te ontwikkelen tot uitvoerbare projecten. De Gebiedscommissie zet in op een intensieve samenwerking tussen de Plaatselijke Groep en de Gebiedscommissie. Deze samenwerking is gegatanderd, door middel van persoonlijke initiatieven en samenwerking op ambtelijk niveau.

Het Loodsproject en de ontwikkelingen rond de Hoge Berg zijn projecten/ programma's die via POF2/SEV/Leader opgepakt zouden kunnen worden. Naast Den Hoern (Loodsproject) willen meerdere dorpen op het eiland een vergelijkbaar traject uitstippelen.

Streefbeeld Sociaal Economische Vitalisering 2013

In 2013 zijn er minimaal 20 projecten tot ontwikkeling gekomen. Of via een rechtstreekse POF2 aanvraag, of in directe samenwerking met de Locale Actiegroep Leader. Hierbij behoren in ieder geval het Loodsproject Den Hoern en het project op de Hoge Berg dat er op gericht is inkomenspositie voor de schapehouderij in dit gebied te verbeteren.

Verder is aandacht of visie op (agrocultuur) op duurzame basis mogelijkheden biedt voor verbreding van de agrarische bedrijfsvoering. Zo ja, dan wordt hier op Terschelling uitvoering aan gegeven.

De H.G. Commissie is in deze periode tweemaal samen met de Plaatselijke Groep op bezoek geweest om kring te trekken uit roerwielprojecten. Ook heeft de Gebiedscommissie tweemaal een gastgroep ontvangen.

7 Toelichting streefbeeld thema Duurzame ontwikkeling 2013

Wat is de opdracht die we hebben meegekregen

Ook hier is geen opdracht meegegeven aan de I.L.G. Gebiedscommissie. Wel heeft de gemeente Texel samen met de andere Waddeneilanden het ambitiemanifest 'De energieke Toekomst' vastgesteld. Hierin is de ambitieuze doelstelling vastgelegd waarin alle Waddeneilanden volledig zelfvoorzienend zijn op het gebied van duurzame energie- en watervoorziening in 2020.

In het manifest wordt gesteld dat men op de eilanden 'leeft' van de natuurwaarden, dus dat men hiermee duurzaam moet omgaan. Men legt een grote rol weg voor innovatie en vernieuwing en ziet de eilanden als een proeftuin hiervoor.

Wat weten we nog meer

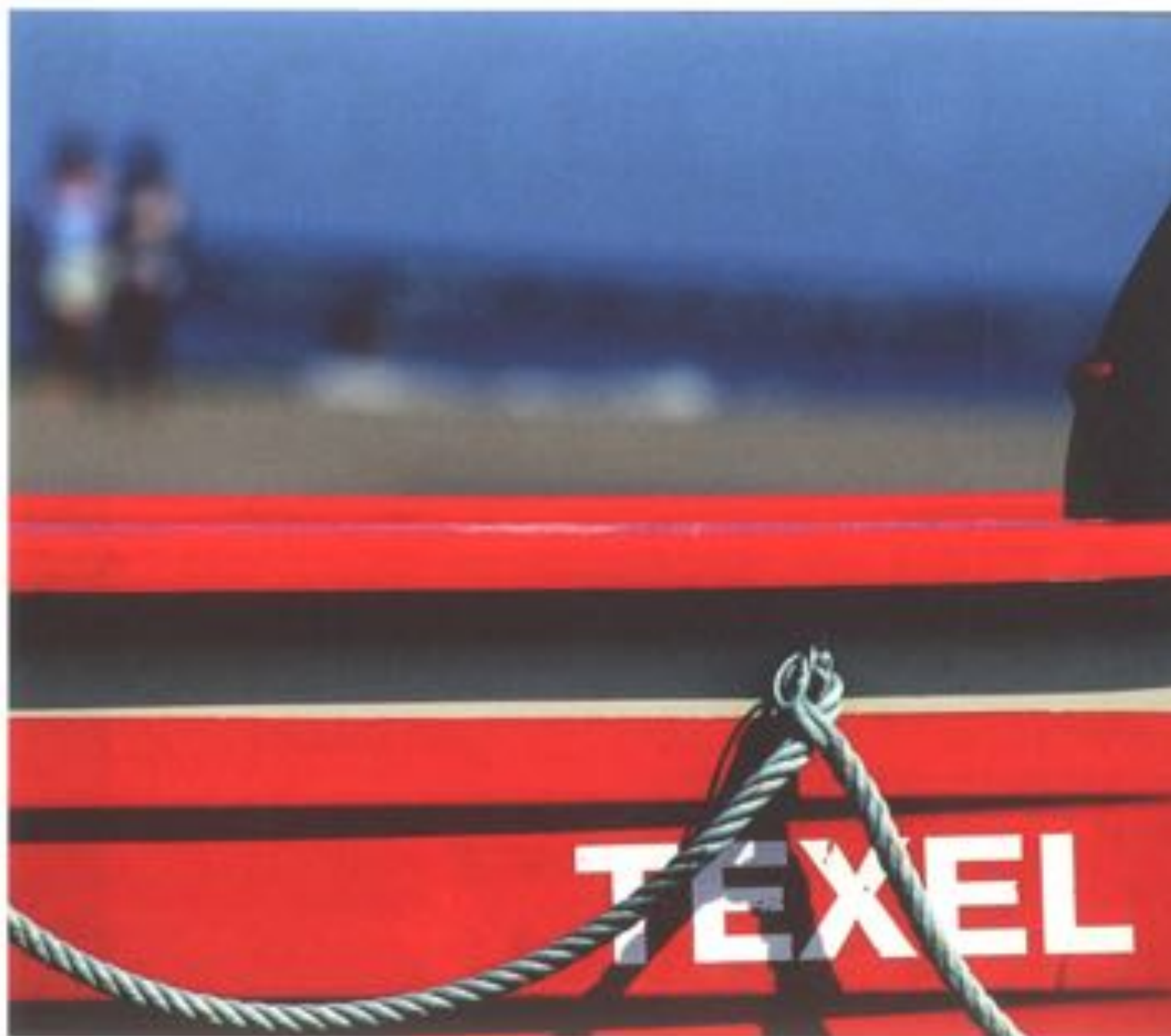
Texel is al vanaf 1996 bezig met duurzame ontwikkeling. Het manifest komt dan ook niet uit de lucht vallen. Verschillende Texelse branches zijn op dit terrein actief, waaronder de touristische. Net zoals Sociaal Economische Vitalisering is duurzame ontwikkeling geen thema op zichzelf. Ook duurzame ontwikkeling loopt door alle thema's heen.

Door de I.L.G. Gebiedscommissie is besloten duurzame ontwikkeling in alle programma's en projecten mee te nemen, echter niet specifiek op dit thema initiatie acties te ondernemen. Op project- en programmaniveau zal actief afstemming worden gezocht met de Stichting Duurzaam Texel.

Streefbeeld duurzame ontwikkeling 2013

Duurzaamheid wordt in brede zin omschreven. Dit betekent dat bij het realiseren van bouwwerken voor natuur, recreatie, toerisme, water, agrarische zaken de duurzame optie automatisch wordt meegewogen en bij voorkeur uitgevoerd. In het verlengde hiervan wordt zo veel als mogelijk gebruik gemaakt van duurzame bouwmaterialen (gecertificeerd hout etc.) Dit wordt ook gelinkt bij de vraag om offerte aan aannemers.

Er zijn twee waterprojecten en twee energieprojecten gerealiseerd, die de stap naar een zelfvoorzienend eiland waarmaken en die binnen de werkdeur liggen van het I.L.G.

8 Samenstelling ILG Gebiedscommissie, ILG Werkgroep en Gebiedsbureau

Gebiedscommissie

me. mt. C.J. Geldorp-Pantekoen	onafhankelijk voorzitter
me. B. Duijn	Staatsbosbeheer
me. C. Heijne	Agrarische Natuurvereniging De Lierse
dhr. J.W. IJm	LTO Noord
dhr. K.N. Kikkert	gemeente Tessel
dhr. C. Mastel	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
dhr. H.A.L. Mathijssen	Recton
dhr. K.J. Provoost	Natuurmonumenten

Werkgroep

me. E. van Ben	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
me. C. Heijne	Agrarische Natuurvereniging De Lierse
dhr. D. Drijver	Agrarische Natuurvereniging De Lierse
dhr. H. Gijpels	LTO Noord
dhr. R. Koning	Recton
dhr. E. Menkveld	Natuurmonumenten
dhr. K.J. Strack	gemeente Tessel
dhr. B. Witte	Staatsbosbeheer

Gebiedsbureau

me. A. Meijer	coördinator
dhr. C.I. van der Drijs	medelid
me. M.J. van Ooselen	ondersteuning

9 Relevante websites

Agrarische natuuroverving De Liesz	www.delietw.nl
Gemeente Tessel	www.Tessel.nl
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	www.hnk.nl
ILG	www.ilg.nl
ILG provincie Noord-Holland	www.noord-holland.nl/projecten/ilg
Landschap Noord-Holland	www.landschapnoordholland.nl
Lander	www.landerplus.nl
Lander / POP	www.netwerkplatteland.nl
LTO Noord	www.ltonoord.nl
Ministerie VROM (Waddenzee)	www.vrom.nl
Nationaal Park Duinen van Tessel	www.opluisen.nl/tessel
Natuurmonumenten	www.natuurmonumenten.nl
Provincie Noord-Holland	www.noord-holland.nl
Rozem	www.rozem.nl
Staatsbosbeheer	www.staatsbosbeheer.nl
Stichting Duurzaam Tessel	www.duurzaamtessel.nl
VVV Tessel	www.vvv-tessel.nl